Контрольный экземпляр
Ингуш 1-I 1 № 79...156 VII-XII

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 2 ИЮЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 79 (7425). ★ Мах 3 кап.

МЕХКА ЭКОНОМИКА ДИЙНЪЯРА ПРОГРАММА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША КЪОАБАЛ А ЕШ ХЬАЛЛОАЦ КПСС ЦК ИЮНЬСКИ (1987 ш.) ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ

Хаьддача гIулакхашца жоп лургда

КПСС ЦК июньски Пленума материалаша, цига КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яь кIоарга чулоацам болча доклада беррига советски наьха санна дегаш гIоздаьхад тха заводерча наьха а. Тха балха тIа лостам телара нийса къулба а хинна дIаоттаргъя июньски Пленума решенеш.

Пленуме яь керттера выводаш я тахан перестройка лоархIамеча этапе ялар — хаьддача гIулакхий этапага. ХIаьта из тха бригадерча наха кхетаду: доккхийча къамаьлашкара хаьддача гIулакхашка довла деза ха хьатIаэттай яхилга долга.

«...Общественни къахьегама хьинар айдара корта бола стимулаш а механизмаш а хьаяра эшар дIоагIа да аьнна хет вайна шиий балха моттига, къахьегама коллектива, ерригача общества визза да къахьегамхочох шиjх хетаргвола хьал оттадар. Производства дай хиларах дола къахьегамхой хьашт — эггара чIоагIагIа дола хьашт социально-экономически а Iилма-технически а прогресс сихьяра чIоагIагIа бола низ», аьннад КПСС ЦК Пленуме 25 июне КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яьча доклада тIа. Уж дешаш къаьстта доккха маIан долаш да шоай къахьегама никъ хIанзза мара дIа ца болабеча кагирхошта. Укх тIеххьарча хана дукха кагирхой ух тха предприяте балха. Эггара хьалхарча дийнахьа денз боккхагIчар шоай теркама кIалхарбалийтац уж. Къахьегам беза, ше хержача говзала хам бе, из лархIа Iомабу. Цул совгIа салаIара сайренаш, диспуташ яйт царга боккхагIбараша новкъостал а деш. ХIаьта цу дерригне а тешам болийт кагирхой шоаш укхаза эшаш, безаш хилара. ХIаьта вайна массанена а ховш ма дий экономикана перестройка еча царга доккха дакъа кхоачилга, кхоана вайна когаметта производствана доал де дIаотта безараш уж ма бий.

Тха производственни дешаех дувцаш хилча предприяте коллектив толамца лоархIаьый дерригача технико-экономически хьокхамий дIабахача ялх бетта йолча паччахьалкхен заданех, тIеххоачашъяьй продукци маьхалъяккхара план а.

М. АТИЕВ,
«Чечнигагропромстрой» производственни объединене Грозненски аьшкбетона конструкцей завода директор.

Хувцамаш ца дича даргдац

...Кердача экономически механизма лоархIамегIдола дакъа да къахьегама коллективо шин-шийна доал делга. Къахьегамхой инициатива, шоай лоIаме хилар, хьинар долаш а маькара а хилар хьагойтара низ бола стимул я из. КIезигача гIулакхашта юкъелелхилгахи ца эша тIахьожам лоаттабарахи мукъаяккха еза коллектив, цунна решенех дукхагIа тешаш хила деза, аьнна тIахьехам бир КПСС ЦК тIеххьарча июньски Пленуме. Из иштта хилар перестройка еча, экономика чIоагIъеча геттара лоархIаме а да. Цунна тешал ду наьха къахьегам коллективни подрядагIа вIаштIехьбаьккхачул тIехьагIа моллагIча производстве доахача толамаша.

Цу хьисапе болх беш я хIанз тха ферма коллектив а. ХIаьта геттара дика хьокхамаш а гойт. Масала, шура ах шера планал кховзткъа центнер дукхагIа дIаеннай оаха. Шеко яц паччахьалкхенна хьайбай продукци дIаялара карарча пятилетка шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузаш ергъя, аьнна, тIанийца декхар кхоачашдергхиларах.

Производства бизза дай шоаш болга, кхычар новкъостал дергхиларах тийша Iе йиш йоацилга кхетадеш хиларо доахийт тха ферма къахьегамхошка уж толамаш. Хьайбай продукци дукхагIа яккха йиш хулийтача моллагIча таронах хала дале а пайда баккха гIерт. Масала, механически детт тха доахан. ХIаьта аппараташа еррига шура хьаяьккха хиларах тийша Iац. ТIеххьара йисар кулгащца хьайоакх. Дукха-м хилац из, 300—400 грамм мара. Цхьабакъда, хьоаналга диллача килограмм шурийна нийсса хул из. Иштта из дергдацар тIеххьара доагIаргдола ахча яьккхача продукцех, цунга дIадодачох тийша децаре. Тха тIахьожам, приказаш эшаш дац хIанз хьайбаш леладерашта.

...Предприняте хозрасчетни гIулакхаш эффективни хургдац, нагахьа санна шийна еза бийдал сихен оперативнои эца йиш йолаш из ца хуле, аьнна белгалдаьккхар Пленуме. Халахете а, цу гIулакха новкъарле еш кIезига бац. ХIанза-м деррига лертIа да, цхьабакъда хьалхагIа хулар договорага хьежжа тоъал доакъар, кхы мел эшар ца луш. Иштта моттигаш кIезига яц республике хIанз а. Цудухьа, Пленуме ма аллара, шоаш хьадеш хIама а доацаш, хьахиина дахьна хувцамаш делга юхатеттарашкара доагIар хьадеха деза ха хьатIакхаьчай. Из уйла йолаш я тха коллектив. ХIаьта Кхачан программа кхоачашъеча ма могга доккхагIа дакъа юкъедахьара низ дIакхоачар дергда оаха.

Х. КОСТОЕВ,
«Назрановский» совхоза Аьлтий-Юртарча ферма заведующи, коммунист.

ХIаране дизза кхоачашде деза ший гIулакх

Массехк дош ала лов сона тхоай боахама коммунистий, къахьегамхой цIерагIа. Тха массане дагалаттар белгалдоахаш я укх деношка хиннача КПСС ЦК Пленума решенеш. «Экономикана доал дара овлангара перестройка ечара парте декхарех» яха М. С. Горбачева доклад тIайолча газета тIакхача, из еша гIерташ ва тха хIара болхло. ЧIоагIа хьашт а долаш деш наха из лоархIаме документ.

Дувцилга а дац, дукха къахьега деза оаха хIанзчул тIехьагIа Пленума материалаш Iомаеш, цар тIа яххача хьисапе боахама экономикана перестройка еш. Таханара хьал тхога чIоагIа сагото йойташ да. Хьаэцаргъя вай тха шурий-товарни ферма. ЛоархIадаьдац тхо хьайбай продукци кийчъяра ах шера планах, яла езачул 60-нех тIех тонн кIезигагIа я оаха паччахьалкхенна дIаенна шура. Цу гIулакха керттера бахьан да доакъар тоъаш ца хилар. Цул совгIа хано дIадеххача тайпара вIаштIехьбаьккхабац къахьегам а. Хьашт а долаш, тIеххьара хьахулаш дар алсамдаккхарах уйла еш бац доакъар Iалашдераш, хьайбаш леладераш. Геттара эсала юкъекхувл тхо долча боахама расчет, вIаши расчеташ яра чекови система, дезала подряд санна йола прогрессивни формаш. Цхьа саг вац тхона юкъе хьалха санна болх бе йиш йоацилга кхета ца деш, бакъда, эргадоалаш-м хIама дац.

Совхоза партийни организаци, хIара коммунист, мугIарера болхло декхарийла ва КПСС ЦК июньски Пленума решенеш кхоачашъяра ший деррига хьинар, низ оарцагI а баьккха экономикана доал дара овлангара перестройка еча дакъа лаца. ЛоархIаме да из деча юкъа хьабаьча балхаген цун дикалгеи хьежжа алапи лулга, бригадай коллективаша шоаш шоай гIулакхаш къастаделга, уравниловка ца хулилга Iалашдар.

З. ХОЖБАХМАДОВА,
«Юбилейный» совхоза доярка, «НГIАССР заслуженни хьайбаш леладер», Ленина орден лелаер.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА—БОЛХ А КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ

ЦхьайттазлагIа хержача СССР Лакххехьарча Совета VII сесси

Мехка чакхйоалаш йолча кердадалара процессо тIатIа а дукхагIа проблемаш чулоац, вахара керда оагIонаш — политически, экономически, социальни — юкъеувз. Перестройка эггара хьалха, общественни дегIаахара низ бола импульс сихъяра тIаерзаяь я. Мехка вахара ерригача сферашка кердайоахача беррнгача советски наха хьинаре, шерра, денале дакъа лацара дош керттера а хинна дIаэттар цхьайттазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сессе яьржача дискуссешка. 30 июне Кремле дIахо а ший болх беш хилар из. Халкъа хержараш гулбелар Союза Советен Къамий Советей цхьана еча заседане.

ТIоараш а тохаш безбаь тIанийцар депутаташа а хьашаша а новкъостий **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Ю. Ф. Соловьев, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.**

Председателал дечо хьакхайкаду депутаташа А. С. Перкуна, В. А. Баханцовас, А. А. Додонова, В. А. Лебедевас, Р. В. Мусвидайтес, А. У. Юнусова денна хаттараш. Уж СССР правительства балха хьакъехьа доланьдаь, сессе болх чакхбалалехьа царна жоп лургдолаш, СССР Министрий Советага уж дIадала решени ю.

Палатай къаьст-къаьста йолча заседанешка чакхдаьлар мохк экономически дегIабоалабара хIанзарча этапе халкъа боахама доалдара перестройка яра хьакъехьара доклад ювцалга. Цу деша хьакъехьа боагIаш бола СССР Лакхехьарча Совета соцам тIанийцар депутаташа.

Палаташа къаьст - къаьста голосовани а еш, тIаэц 1988 шера 1 январе юкъедоаладеш дола Паччахьалкхен предприятех (объединенех) дола СССР Закон.

Цул тIехьагIа паччахьалкхен вахара лоархIаме дешаш дерригача халкъо дувцара хьакъехьарча закона проектага хьежар депутаташ. Цу дешах лаьца доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела **А. А. Громыкос.**

Вахара лоархIаме дешаш дерригача халкъо дувцалга Закона хаьлда болча гома чу дIачIоагIдича, белгалдоахар пренеех къамаьлаш даьраша, паччахьалкхен решенеш кийчъеча гражданаша дакъа лацара йола тешшаме правовой гаранти хьаергъя. ХIанз кийчъяьча механизмо таро лургъя общественни уйла дикагIа йовза а теркалъе а, боккха лоархIам бола акташ кийчъеча хана из ларде лаца. ЛоархIаме да, белгалдоар, укхаза, законопроекташ дерригача халкъо ювцалгах форманна йола процедура ца елга. ТIаэца кийчъеш йола решенеш ювцача хIара саго шерра дакъа лоацаргдола хьалаш хьакхолла деза эггара хьалхарча аргIанна халкъа депутатий Советаша, кхыйолча паччахьалкхен органаша, предприятей, учрежденей кулгалхоша общественни организацешца цхьана, массовой информаце средстваша.

Проект йийцачул тIехьагIа депутаташа тIанийцар Паччахьалкхен вахара лоархIамегIдола дешаш дерригача халкъо дувцарах дола СССР Закон.

Доал карадола хьакимаш, гражданий бокъонаш IотеIаеш нийсадоацар леладарах, суде балара порядках долча закона проекта хьакъехьа доклад йир КПСС ЦК секретара, Союза Совета законодательни предположеней Комиссе председатела **Г. П. Разумовске.**

Сага бокъо йизза лораелга, белгалдоахар пренешка къамаьлаш даьча депутаташа, социалистически строя бокъонца йолча маьхалений лоархIаме дакъа да. ХIаьта а, йоахар цар, практике нийслуш да правовой нормел тIехлелхалга, дIаьннаяц бюрократизм, волокита, нахаца гIожа хилар. Кердача законодательни акто дукхача а дешай хьакъехьа судага кхайка бокъо лу гражданашта. Ораторaша чIоагIа могайора дош тахкара, жалобага хьажара суда оттаяь лоаца ха — итт ди. Укхаза белгалдоахар судопроизводстве хIара дош дувцаш бакъдолчоа тIакхачарал совгIа, нарушеней бахьанаш гуча а доахаш, законность, гласность, демократизм чIоагIъяра еррига резерваш оарцагIъяханза яргIоацалга.

Проект йийца а йийца, депутаташа тIанийцар, доал карадола хьакимаш, гражданий бокъонаш IотеIаеш, нийса доацараш леладарах, суде балара 1988 шера 1 январе денз юкъедоаладергдола СССР Закон.

Iуйранарча заседане депутаташа оттадаьча хаттарашта жоп делар СССР Министрий Совета председатела, хьалхарча заместитела, СССР Госагропрома председатела **В. С. Мураховске**, СССР маьккхапродуктай министра **А. Д. Будыкас**, къахьегамей социальнии дешашта йолча СССР Госкомитета председатела **И. И. Гладке.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара **Т. Н. Ментешашвили** яьча докладагIа депутаташа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагI а дир доаггIаш дола законаши соцамаши тIа а нийцар.

Депутаташка хоам бир, сессе адресагIа гражданашкара 3 эзарнел совгIа письмои телеграммеи кхаьча хиларах. Царца я сессе дийцача дешай хьакъехьа кортаболаш йола предложенеши хетараш. Царех дукха а яраш сесси документаш кийчдеча теркал а яь юкъейихьай. Цул совгIа наха шо-шоай гIулакхий хьакъехьа яхкийта жалобаш а, дехараш а да, царга а законагIа доаггIача хьисапе хьожаргда.

Цу тIа ший болх чакхбаьккхар СССР Лакхехьарча Совета сессе.

(ТАСС).

Оарц дала!

ХА ТУЛИЙТ, БУЦ ЙОКЪАЛУ

Хоза ха я хIанз ахархошта къаьстта доакъар кийчдерашта. Цар таро я доакъар кийчдара темпаш сихъе, из шортта Iалащде. Цудухьа хоза латтача хана хIара сахьата, минута бизза пайда эца хьажа беза уж, ди-бийса хало ца къовсаш. Цхьабакъда, Малгобекски района боахамаша ла йиш йоацаш ха зехьа йоаю.

Масала, планагIа доакъар кийчдара месячник дIахьоча юкъа 620 тонн хьалхарча классах йола йол кийчъе декхарийла бар «Малгобекский» совхоза доакъар кийчдераш. Амма, таханаллца кийчъяр геттара а кIезига я — 150 тонн. Соахка цу юкъа аргIаш а даь дIаоттаяьяр 850 тонн яр. План 3541 тонн йолаш кIоагашка чуйолла вIаштIехьдаьннадац 700 тонн силос мара.

223 гектар люцернин 120 гектар горохаца вIашагIъийбаь кени дIабийнаб укх шера боахаме. Уж майдаш пкъа хьекха яьннай. ХIанз шозлагIа хьакхара кийча я 103 гектар люцерна. Цхьабакъда, из хьахьакхара балхаш бехказло а йоацаш тIехьдоах.

Доакъар кийчдара кхайкаяьча месячника задани 497 тонн йолаш 150 тонн мара йол кийчъяьяц «Луч» совхозе а.

Боахаме я 94 гектар хьалхарча шерашкен 100 гектар укх шерен дIайийна люцерна. Бакъда, доакъар кийчдераша мелал гойтарах люцерна къалуш латт. Иштта хьа а хьекха маьлхе бокъалуш улл боахаме горохаца вIашагIъийбаь кен а. ХIаьта ховш ма дий, боагIача боарамал тIех йокъаялийта баьцаш талхалга, хьайбашта пайдана йоацилга. Йов цун классность. Укх шера республике массанахьа а доакъар кийчдеча юкъейоалаю госпринемка. Цунга хьежжа, кхетадеш да классин доаца доакъар дIаэцаргдоацилга а. Цудухьа доакъар дукха хиларал совгIа дика а хила деза. Бакъда, уж шаккхе а дицдаьд укх боахаме.

Йоккха задани еннай месячникагIа М. Горьке цIерагIча совхоза доакъар кийчдерашта — 1167 тонн йол кийчъе. Амма, хIанзалца кийчъяр геттара кIезига я — 200 тонн. Дукха кийчъе еза сенаж, силос. Цхьабакъда, боахаме ха тулийт. Кхыметтел, соахка цу юкъа кийчъяьчул дназза кIезигагIа я укх шера аргIаш а даь дIаоттаяь йол.

Иштта, месячникагIа йола задани йоккха йоллашехьа эсала лел доакъар кийчдара балхаш «Кавказ» совхозе а. ПланагIа доагIачул дназзапхезза кIезигагIа да таханалца кийчдаь доакъар. Къаьстта лоха я доакъар кийчдара темпаш И. Халина кулгалдеча, совхоза № 1 йолча бригаде. Баьцаш, къаьстта йол, дукхагIйолча моттигашка хьакха ха тулаш латт. Из нийслу, укхаза уйла а еш, лертIа къахьегам вIаштIехь ца баьккхандаь. Эсала да доакъар кийчдерий бытен салаIарен хьалаш а. Кулгалхошта мегадац наха юкъе социалистически яхь йоаржае.

Из деррига а бахьан долаш, бIарчча район хьанийцача итогаш да велавергволаш яц. Нагахьа санна, соахка 25 июнь тIакхоачаш 3 эзар тонн йол аргIаш а даь дIаоттаяь хиннаяле, хIанз цу юкъа кийчъяр нийсса кхозза кIезигагIа я. Из нийсденнад Малгобекски РАПО кулгалхой, специалисташ доакъар кийчдара балхаш мишта лел ца хьежар бахьан долаш. РАПО специалисташ кIезига хул моттигашка, царна хац доакъар кийчдерашта фу эш, цар болх мишта бу. Кабинеташка Iо а хайша сводкаш гулъеш багIа уж. Хетаргахьа дищденнад Малгобекски РАПО, боахамий кулгалхоштей специалисташтей укх шера Iан юккъе доакъар кхоача а денна, из лоалахошкара дехаш шоаш леладьр, из бахьан долаш шура лаьгIъялийтар.

Сатийна вагIа йиш йолаш ха яц хIанзаръяр.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

КПСС ОБКОМЕ

28 июне хиннача КПСС обкома бюро заседане дийцар малараш мелилген алкоголизми дIаяккхара хьакъехьара КПСС ЦК соцамаш кхоачашдарах дола дош.

Белгалдаьккхад, КПСС ЦК установкащца хьалхле а лелаеш, республика партийни, советски, правоохранительни органаша, общественни организацеша малараш мелилген алкоголизми дIаяккхара, малараш юкъе доаца вахара хьисап чIоагIдара цхьабола болх белга. Цудухьа кIезигденнад спиртах даь малараш арахецилга, уж мелилга. Мала а менна ю правонарушенеш, наьхатранспортни хатараш, балха ха йоаелга кIезигденнад.

Цунца цхьана, парте обкома бюрос белгалдаьккхар, цу социальни воча хIаманца республике хIанз а боагIача бесса къовсам ца лоаттабелга, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама а правоохранительни а органаша, ерригача общественносто чакхдоаха гIулакхаш вIаши бувзам боацаш леладелга, уж комплексно ца леладелга, организационни, кхетам балара, экономически, медицински, административно - правовой гIулакхаш шоайла ца дувзилга.

Малараш мелараx а алкоголизмах а геттара кхераме хIама лархIац цхьайолча партийни организацешка а къахьегама коллективашка а.

Заводской, Старопромысловски, Малгобекски районашка моттигаш нийслу менна а болаш, общественни моттигашка нийсбеннача парте члений дешаш партийни IаьдалагIа ца дувцаш.

Быта, дезала, общежитешка тIа-тIа дукхагIа чудолаш латт малараш мелилга. Токсикоманеца а наркоманеца а дувзаденна деш дола тайпа-тайпара негативни гIулакхаш дебаш латт.

Партийни, советски, правоохранительни органаша доагIаш дар ца дар бахьан долаш Гудермесски, Наурски, Грозненски, Сунженски районашка бахача наха тIатIа дукха кийчду самогон, чхьагIар.

Алкогольни малараш доккхилга кIезигдарах товарооборот лохьеннай. Кхы тIа товарни ресурсаш лахара, наха планови гIулакхаш дара, хьалхагIа алкогольни малараш арахецаш хиннача предприятешка кхыйола продукци хьае йолаяра, кафеш, ахкан павильонаш хьаеллара даькъе кхоачамбоацараш да НГIАССР Госагропрома, торговле а бахача наха бытовой гIулакхаш дара а министерствай, общественни питане управлене, мелкорозничии торговле, кхыча предприятей балха юкъе.

Малараш меларан алкоголизманеи духьала ледара къовсам лоаттабу чурча гIулакхий, прокуратура а суда а органаша, кхувш боагIарашта юкъе боагIача бесса кхетама болх бац милице участкови инспектораша, халкъа дружинникаша, общественни формированеша.

Малараш мелилга а алкоголизм а дIайоаккхача, къахьегамхоша безаме салоIилга вIаштIехьдоаккхача ледара пайда эц культурно-просветительни учреждене таронех. Октябрьски, Ленински, Урус - Мартановски, Советски, Шалински районашка царех дуккхаяраш, хьалха а санна, хIама деш яц.

УнахцIенача вахара пропаганда еча хьинаре дакъа лацац малара духьала къовсам лоаттабеча республикански, районни ший лоIамеча общества, Грознерча дуккхача предприятешкен организацешкен цу общества юххьанцара организацеш хIанз а вIашагIъехкаяц, хIаьта Надтеречни районе уж укх шера мара хьае а йолаяьяц.

Негативни явленешца кхоачам боллаш къовсам лоаттабац республиканскии районнии газеташа, радиос а телевидене а.

КПСС обкома бюрос парте горкомашкарен райкомашкарен, республика Министрий Советагара, облсовпрофагара, ВЛКСМ обкомагара хьадийхар малараш мелилген алкоголизми дIаяккхара хьалда гIулакхаш чакхдоахилга. Из болх комплексно лелабелга, малараш юкъе доацача вахара хьисап чIоагIдеча коммунисташкара а парте боапарашкара а доагIар цар хьадехилга. Малараш мелара хIара фактана партийни IаьдалагIа цIенхаштта мах бе боагIа, из гIалат шоашкара далийтараш коллективашка бувца а бувцаш, закона доагIача тайпара царна бехк а беш.

Из дош бюро заседанешкен партийни организацешкен дувцилга, Северски трубни завода опыт юкъехьолга, «Къахьегамен общественнии дисциплинана — коллектива тешам» яха болам боаржабелга парте горкомашта а райкомашта а тIадиллад обкома бюрос.

Малара тIакхувш хургбоацаш кхетам бала беза кхувшбоагIарашта, цу гIулакха оарцагIъяха еза дезала, школа, общественноста, хьехархой, лорий, общественни организацей активистий, халкъа боахама специалистий таронаш, халача кIаьнкашцен йиIнгашцен, дезалера хьал — вIаштIехьдоацачарна юкъе бу болх тоабе беза.

Республика Министрий Совета, горрайисполкомашта тIадиллад чхьагIари къаракъи дохкара оттаяь торговле порядок телха ца яйтара, комсех кхачан гIулакхашта пайда эцара, чхьагIар арахецаш хинна заводаш алкогольни доаца малараш, халкъа эша товараш хьаде яхара. маьхагIа ду гIулакхаш дукхагIа хилийтара, кафеш, ахкан павильонаш дукхагIа хьаеллара сихха де доагIар делга.

1987 шера кхоачашъе еза культурно - просветительни учрежденеш а спортивни гIирсаш а хьалдара планаш. Профсоюзни, комсомольски организацешца цхьана наха салоIилга дикагIча тайпара вIаштIехьдаккха деза, хIанз йолаш йолча культурно-бытовой объектех ма могга дукхагIа пайда а эцаш.

Наркологически служба материальни база чIоагIъяра а балха эффективность айяра а, из лакха говзал йолча кадраща чIоагIъяра динза даргдоацар долда.

Маларш меларца а алкоголизмаца а лоаттабу къовсам чIоагIбеча нийслу кхоачамбоацараш дIадахара, самогон доаккхилга соцадара тIадерзадаь хьалда гIулакхаш чакхдаха деза правоохранительни органаша.

Республикански газеташа, телевиденеи радиовещанеи Паччахьалкхен комитето дукхагIа йовзийта еза дисциплина чIоагIъяра тIехьа, антиалкогольни законаш телхадара духьала лоаттабу къовсам чIоагIбара партийни комитеташа, къахьегама коллективаша, общественни организацеша беча балха опыт.

«Юртбоахама производствана боахама расчет а къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни формаш а юкъеяхьара КПСС Грозненски райкомо беча организаторски политически балхах» дола дош дийцар парте обкома бюрос.

Белгалдаьккхад, парте дIадехарашка хьежжа, хозрасчетни отношенеш йиза караерзаяро а коллективни подряд юкъейоалаяро а колхозни совхозни производства эффективность лакхъярга кхоачаделга. Из теркал а деш, КПСС Грозненски райкомо белггалара гIулакхаш чакхдоах парте установкаш кхоачашъяра тIехьа юртбоахама производства эффективность лаччъяра тIаберзабаь болх беча хана къахьегам вIаштIехьбоаккхача, цох мах телача прогрессивни формаш боахамашка дукхагIа юкъекхувлара. Еррига структурни подразделенеш коллективни подряда тIа а дIадохийтар лархIара чекови формага а яьхай районе. Шозза совгIа дукхагIа хиннай дезала подрядагIа къахьега звенош. 1985 шера хиннaчул валови юрта боахама продукци 1986 шера 9 процент дукхагIа яьккхай, цу юкъа къахьега ма овсарле 15 процент лакхъеннай.

Цунца цхьана, коллективни подряд а хозрасчет а юкъейоалаяра даькъе парте райкома балха тIа да цIенхашттара кхоачамбоацараш. Боахама доал деча экономически методаш юкъейоалаяро овлангара тоаяц къахьегам вIаштIехьбаккхара а цох мах телара а еррига система, подразделенешта юкъера бувзамаш эргадоахаш тоадац, уж дукхагIча даькъе тардац интенсивни технологеш юкъейоалаярца. ДIадахача шера боахамий кхоалагIдолча даькъе 4.5 миллион сом зенаш даьд.

Дукхача боахамашка бригадашта, звеньяшта, фермашта заданеш увттаелга формально леладу. Хайра пайда эцац дIадохийтачун кхом бара а бухсоццаш хьахулар доккхагIа хилийтара а тIехьарча материальни хьаштий хозрасчетни принципех. Совхозий а РАПО а цхьаболча кулгалхоштеи специалисташтеи дика йовзац доал дара экономически методаш, организаторски болх бе безача, указанеш телара́х кхоачам бу цхьайолча хана.

КПСС обкома бюрос парте Грозненски райком декхарийла яьй балха тIара цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадаха, хIара колхозен совхозен боахама расчетах а коллективни подрядах а пайда эцара партийни организацей, советскии боахамен органий, агропромышленни объединене ерригача кадрай низаш тIадерзаде. КПСС райкома могадаьд кердача хьалашка боахам лелабара кадрай экономически образовании тоаяра, цар инициатива дегIакхувлара, боахам лелабе уж Iомаяра. организаторскии политически балха стиль а методаш а тоаяра динза дарг мел доацар де.

Сихха талхаш йола продукци лоаттаяра а дIа-юха кхахьара а холодильни рефрижераторни емкосташ дукхагIа хилийтара, царех пайда эцача нийслуча цIенхашттача кхоачамбоацарех дийцад.

Белгалдаьккхад, цу тайпара емкосташ дукхагIа хилийтара, баьцадаараш, сом лоаттабеча хранилищех, дIа-юха лелача рефрижераторни составах дикагIа пайда эцара партийни, советски органаша, министерствашен ведомствашен белггалара болх баьлга. Цхьабакъда, холодильни боахама материальни база дегIаухилга хIанзарча хано дIа ма деххара лелац. Сом, баьцадаараш лоаттадара нонагIо хранилищаш, лоха температураш йола емкосташ тоъаш яц.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да авторефрижераторни составах пайда эцача. ДукхагIча даькъе цу тайпарча машинех автофургонех санна пайда эц, уж дуккхача автобоахамашка дIа-юха йийкъай.

КПСС обкома бюрос Госпланагара, Госагропромагара, НГIАССР торговле министерствагара, машиннаькъа отделенегара, «Чеченингушавтотранс» объединенегара, кхыча министерствашкара а объединенешкара а хьадийхад холодильни емкосташ, дIа-юха лела рефрижераторни состав дегIакхувлача а цох пайда эцача а нийслу кхоачамбоацараш дIадоахилга, 1988 — 1990 шерашка капитальни вложенеш хьежаяра структурага юхахьожилга, оттаьча хана холодильникаш а соми баьцадаараши лоаттабу хранилищаш а хьаяри царна реконструкци яри Iалашделга, рефрижераторни парка технически хьал тоаделга, хранилищаш сезона кийчъяра а цига дIаоттаеш йола баьцадаараши соми дика хулга Iалашдара а къаьстта йоакхо а еш.

НГIАССР халкъа тIахьожама комитета тIадиллад холодильни боахам хьалбара а цох пайда эцара а, хIаьта иштта сом, баьцадаараш, коартолаш дIаоттаяь лоаттаяра кийчо мишта яьй хьожаш тохкам белга. Парте горкомашта, райкомашта, горрайисполкомашта тIадиллад холодильни емкосташ хьалъяра а царех пайда эцара а, дIаюха лелача рефрижераторни составах пайда эцара къаьстта теркам тIабохийтилга.

КПСС обкома бюро заседане иштта кхыдола дешаш а дийцад.

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

ТЕССА ДИТА ЛОАРХIАМЕ ДОШ

Укх тIеххьарча шерашка пачхьалкхен план а ший декхараш а толамца кхоачашдеш хьайоагIарех я Карабулакски нерудни гIишлон материалий завода коллектив. Сунженски районерча промышленни предприятешта юкъе йоккхагIчарех цаI лоархIаш я из. Цига къахьегаш ва кхо бIаь гаргга болхло, инженерно-технически болхло, гIулакхера нах. Царна юкъе ба боккхий нах, кхалнах, кагий нах. Цар сакхетам, оамалаш, гIулакхаш, уйлаш тайп-тайпр халар тешшаме ала йиш йолаш да. Долче, царна юкъе атеистически кхетам балар Iалаьмате лоархIаме да.

Цхьа шу хьалха атеистически болх тесса битарах, цу даькъе укхаза деш хIама ца хиларах цIенхаштта критика йир тха газета тIа предприяте Мархиев Хьасана Хьамзат керте латтача партийни организацена. ЦIаькхаза хьо тхо долча нийсвелча бовзаргбоацаш ди..та оагIорахьа хувцабенна хургба хьона тха коллективера атеистически болх, аьнна дош делар завода юххьанцарча партийни организаце секретара. Цул тIехьагIа нийсса шу даьннад. Атеистически балха тIа эргадаьнна хувцаденнар фуд хьажа лаьрхIар оаха.

—Соахка шоашта яьча критиках е йоаггIаш йола выводаш а яь, атеистически болх тоабара оаш даьр фуд? — хьттар аз партийни организаце секретарага Мархиев Хьамзатага. Цу хаттара жоп а луш цо аьлар:

— Атеистически болх тоабара дукха мероприятеш чакхъяьхай оаха. Из иштта хилар аз дIагойтаргда хьона укх минуте. Цхьа юкъ йоаллашехьа хьа а ена, сона хьалхашка Iоюл цо каьхаташа совсаяь папка, заводе йийшача лекцеех йола тематика я хьона ер, аьнна.

Сов майра а бIубенна а цо дувцаш хиларах, со тешаш вар атеистически болх тоабара даькъе предприяте юххьанцарча партийни организацена доккхий хIамаш карагIдаьннад, аьнна хеташ. Цхьабакъда, папка чура материалаш йийшача лекцей тематика бIаргаяйча цецамах ваьлар со. Тешаш вацар сай бIаргашта хьагуш долчох. Лекцеш йийшай яхаш, царех лаьца хьахьокхаш мел дола документаш дIадахача шера заводе хиннар дар. Цу шера ерригa атеистически темах йийшар а ши лекци мара яцар, нагахь санна, уж йийша яле. Цунах теша хала да, хIана аьлча, из бакъхилар хьахьокхаш цхьаккха документ дац Хьасана Хьамзатага.

— Атеистически болх тоабара цхьадола гIулакхаш даьд ала гIерташ кеп а увттаеш, Iа сона хьалхашка декха документаш соахкара дараш ма дий, укх шера из дош геттара ира оттадаь республикански актив хинначул тIехьагIа из кхоачашъяра цу лостамагIа фу даьд оаш? — аьлча бага хий латташ санна йист а ца хулаш цхьан юкъа вагIийсар Мархиев Хьамзат. КIезиг-дукха уйла а яь, тIеххьара а бехказа вала гIерташ къамаьл дIадоладир цо: укх юбилейни шера хIанзалца цу даькъе оаха баь цхьаккха тайпа болх бац. Е из болх бе тхо мукъа а хиннадац. Хоржамашта кийчо еш, из политически кампани дика чакхъяккха гIерташ сихденна хьийзад тхо.

Цо дувцачох ер шу доладелча денз партийни а атеистически а болх юстара а баьккха, хоржамашта кийчлуш хиннад яхаш цо дувцар бакъдац. Укх шера цхьа партийни собрани мара хинна яц укхаза, из а июнь бутт бовча деношка хиннай КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенешта хетаь. Хьажал шо цу лоархIамеча коммунистий форума решенешта хетаь йола партийни собрани а мича хана хиннай. Нагахьа хинна яле а ялх бутт боалача хана мара хиннаяц из а, хьагуча суртах яьй алийта яь собрани а я из. Кхыча бесса кхетаде йиш йолаш дац гIулакх, хIана аьлча, тахан а тIехьа цу собранех дола протокол доацаш да. Атеистически балха дешаш дувцаш цхьаккха партбюро заседани а хинна яц предприяте. ТIаккха дувца а дезий цу дешашта хетаь йола партийни собрани хиларах? ХIаьта ше партийни организаце секретарь хиларах тарра цу хьакъехьа лекци йийша е болхлошца цхьа беседа яь, цо ше даь цхьаккха хIама дац. Лоацца аьлча, цхьаккха тайпа инициатива а йоацаш, вола саг ва завода партийни организаце секретарь. Вай мехка шерра яьржа перестройка дIайодача хана, цу наькъа тIа вала ца ловш, цунгахьа букъберзабаьчоа тара лест Мархиев Хьамзат.

Укх юбилейни шера хьалхара ах шу чакхдаьннад. Болхлошта атеистически кхетам балара керттера дукъ тIалатта дезача партийни организаце из лоархIаме болх бара таханалца кхыметтел план а оттаьяц. Предприяте а цунна чуйоагIача цхьаккха цехе а йоацаш я атеиста уголок, цхьаккха тайпа атеистически литература дац. Из лоархIаме болх бара вIашагIъеллаяц атеизма совет. Хьагучох цу гIулакха сагота волаш саг вац заводе. Из иштта децаре цкъа мукъагIа дийца а, завода партбюро заседане е партийни собране дийца хургдар къахьегамхошта юкъе атеистически болх барах дола дош. Халкъа кица да «Да ца вийлхача... саг вийлхавац» яхаш. Цунна а дайна партийни организаце секретара Мархиев Хьамзата бIара а хьежаш, цу лоархIамеча балха юстара латт завода коммунисташ, активисташ, профсоюзни комсомольски организацеш.

Предприяте партийни организацена чувоагIа ткъо коммунисти парте членалла оттара вола ши кандидати. Из боккха низ ба. Пхе сагах латташ я партийни бюро. Цунна чувоагIа Кушнир Василий Гаврилович, Хашагульгов Батыр, Даурбеков Салангири, кхыбараш. ХIара коммуниста, къаьстта партбюро члений сийлен декхар да бакъдолча хIаман тIехьа принципиальность хилар. ДоагIаш дар, юхьдуххьал дIа а этта, хьа хIана дехац цар юххьанцарча партийни организаце секретарагара? Из кхетадеш дац. Цу лоархIамеча балха тIа шоай а хIана яц цар инициатива? Цунна дух тIавала а хала да укхаза. Коммунист яха сийлен цIи лелаеча кулгалхоша а балха тIа доагIар цIенхаштта хьа а дийха. Хьасана Хьамзата каралаьца никъ гаьна барг-боацилга дIахайтадац цунна хIанзалца. ТIаккха ший лоIам бар де мукъавита саг ва из ца аьлча, цунах ала хIама дац. Долче, гласноста шерра никъ хьабийллача хана, из гаьна доале тамаш йолаш гIулакх да. Иштта хеташ ба заводера дукхагIбола болхлой а цхьабола коммунисташ а.

Лакхе мел дийцачун хоадамбеш аьлча, динах тешараш предприяте вIалла боацаш а ба, долче, атеистически болх вIалла бе эшаш а бац, яхаш кеп увттаю юххьанцарча партийни организаце, цун секретара Хь. Мархиева. Цхьабакъда, цунна иштта хете а, уж шортта болаш ба укхаза. Укх цхьан дешах лаьца газета оагIонаш тIа кхозлагIа дувца дезаргдоацаш, хIанз мукъагIа коллективера атеистически болх тоабара оарцагIъяргья, аьнна хет сона завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш. Из кхетадича тIехьа-м дац хIанз. Цу даькъе КПСС Сунженски райкомо новкъостал дергда аьнна а хет сона.

Б. МАГОМАДОВ.

Грозненски швейни производственни объединенена чуйоагIача ялхлагIча цеха болхлоша доккхий социалистически декхараш тIайицад Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча хIамаш тегача мотористкех итташ ба башхадика къахьегама толамаш доахаш. Царех ба Магомадова Разетен Арсемикова Аминати. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 130 процент кхоачашъю цар.

СУРТА ТIА: хIамаш тега мотористкаш Р. Магомадова, А. Арсемикова.

Н. КОБИАШВИЛИ сурт.

ДОХАРГДОАЦА ДОТТАГIАЛ

Йоккхача Ачалкхера № 17 йола школа йистеяьккхачул тIехьагIа Томски инженерно-гIишлошъяра институте деша вахар Чапанов Хаматхан. Цигара Советски Эскара мугIарашка вигар из.

— Хьай новкъостащца товш хилалахь, командираша яхар делахь, тхога письмош язде диц ма делахь, — иштта хьехар даь накъаваьккхар шоай замагIвола воI даси нанаси.

ДIадоладелар атта доаца салтечун вахар. Даьхен эггара Къулбехьарча моттиге. Кушка яхача городе кхаьчар Хаматхан. Тара дацар укхазара Iалам цунна дика довзача Кавказерчоа, ла низ тоъаргбий-те аьнна хеталуш йIовхал латтар, Iийне а Iимерца яр.

Лоаллах — Афганистан... Дунен тIарча сатем боацача моттигех цаI. Апрельски революцено боадонах сомадаьккха, керда вахар хьалдеш доалла къам гораоттаде гIерташ хьувз моастагIий. Цудухьа да цу мехка советски тIема доакъош а.

Хаматхан а цун новкъостий а каст-каста машаре мовхьаш нийца Афганистане йолха машинаш лораеш хулар. Кхераме бар Герате бода никъ. Лоамашка гIолла долхача готтача наькъашка кIийленаш йора душманаша. Цкъа мо дуккказа яйнай Чапановна моастагIий лараш: йоагаь юрташ, тIа тхов боацаш латта школаш, да-нана доацаш диса бераш. Цар гIайгIанеча бIаргашка хьежача дика кхетадора Хаматхана мел лоархIаме декхар да советски бIухошта интернационалисташта хьалхашка латтар. ХIаьта Ачалкхерча зIамигача саго из декхар мишта кхоачашдаьд хьохьокхаш я тIемен политически кийчо ярах, тIехдика эскаре гIулакх дарах цунна тийнна Сийлен грамоташ. ВоккхагIвола сержант яха звани а еннай Хаматхана, поощрени еш отпуске а вайтав.

— Эскаре волча хана сайца а сай новкъостащца а нийсденнача цхьан хIамах дувцаргда аз, — йоах Чапанова. — Цхьан дийнахьа Кушка оалача доккха доацача хих дехьа довлаш дар тхо. ЦIаьхха цхьабараш цамогаш хилар. ТIехьагIа мара ханзар тхона душманаша дIайха лазар хулийташ дола дохьаж хи чу тессалга.

Л. МАГОМЕДОВА.

Партийни вахар: перестройкагахьа букъ берзабаь

МИШТА ЙИЙКЪАР КВАРТИРАШ?

«Боккха дезал ба са — 15 саг. Со хIанз яхача цIагIа тхона паргIата чуIе моттиг тоъац. — Ерригa а тха фусам 42,3 квадратни метр мара яц. Цудухьа 1981 шера квартира ехаш Назрановски райисполкомага заявлени елар аз. Квартираш дIайийкъар жилищни законодательство гIожа телха а деш. ХIаьта сона керда хьалдаьча цIагIа а ца луш, къаьнарча цIеношца ши цIа дола квартира хьакъоастайир. Цо са вахара хьалаш цхьаккха а дича тоададар. Цудухьа со латкъар лакхехьарча инстанцешка. Цу гIулакха эгIаз а баха района кулгалхоша, кхыметтел, квартира учета тIара а дIаьккхар. Из харцо ла кхы низ бац са», — язду редакцега город Назране яхача Л. Цолоевас.

Теша хала да Л. Цолоева санна йолча сагаца цу тайпара харцо ювцаргъя, аьлча. 1957 шера денз «Назрановский» совхозе доярклла болх беш хьайоагIа из. ЦIенда а воацаш (из кхелхав 1976 шера) по хьалкхеду пхийтта бер. Царех цхьабараш хIанз боккха хиннаб, района халкъа боахама тайптайпарча доакъошка хьаьнала къахьегаш ба. Айлаюкъе, харцахьа боацаш иштта дукха дезал хьалкхебе чIоагIа денал эш, кхалсага хIаьта а. Духхьал из бахьан долаш а баркал ала доагIа Любайна.

Бакъда, из а кхыдола а бакъдараш кхетаде безам болаш бац Назрановски района кулгалхой.

Л. Цолоевас дувцар тахан дIадоладенна хIама дац. Цу дешах лаьца истори дIадолалу город Назране керда хьалдаьча 110 квартир йолча цIагIа квартираш дIаекъайолаелча денз. Масала, Сийлахь - боккхача Даймехка тIема II-ча группа инвалида, Назрановски совхоз-техникума болхлочо Б. Евлоева, Назрановски центральни районни больница медсестрас, дукхача берий нанас М. Оздоевас, Советски эскаре гIулакх деш ший интернациональни декхар дизза кхоачашдарах «За отвагу» яха медаль, ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота еннача Х. Гадиева, кхычар а яздора город Назране керда хьалдаьча 110 квартира йолча цIагIа жилищни законодательство телха а деш, йоагIачун па луш, ца йоагIачун луш екъаш латт райисполкома квартираш, яхаш.

Назрановски халкъа тIахьожама комитетаца, прокуратураца цхьана тохкам баьчул тIехьагIа гучадаьлар квартираш дIаекъаш юххьанца а денз жилищни законодательство телхаде доладаьлга. ЗаконагIа вахара хьалаш тоаде мел доагIача гражданий учет цхьан спискагIа лелае йоагIа. Царна юкъера хьакъоастабу, къаьстта список а оттаь, эггара хьалхагIеи аргIа йоацаши фусамаш хьаэца бокъо яраш. Из укхаза даь хиннадац. Хьалхарча очередагIеи очередь йоацаши квартирашка чуховша бокъо еннарашта юкъе дукха нийсбелар цхьан, об... списке вIалла а дIаязС... хиннабоаца нах. Заседани а яь, хургдола хувцамаш даьчул тIехьагIа наха бIаргагургйолча хьалтеха хиннаяц жилищни комиссе спискаш. Баха фусамаш езарий учет лелаю книга тIирг а теха печатаца чIоагIдаьдац, цу тIа яр тайптайпарча кулгащцен шаькъащцеи кхы тIа а йоазош юкъедихьа моттигаш, дукха йоазош дIадоадаьдар цар когаметта кхыдараш юкъе а кхухьаш. Из, жилищни законодательства бокъонаш чIоагIа толхаяр ма дий. Цул совгIа, гучадаьлар къахьегамхой заявленештеи жалобаштеи регистраци еча журнала тIа дукха листаш йоацалга а.

Ца ховш нийсденна хIама дар из? Дацар. Уж киловзалаш лелаяьй безам бараштa квартираш дIаекъа аьттув хургболаш.

МалагIа принципаш тарде а оттаяь, миштта, хьанна дIаеннай квартираш?

Х. Ужахов юкъера дIавоа а ваь, цунна йоагIа шин цIенах латта квартира (ул. Бутырина, 15) дIаелар Назране яхача Э. Оздоевайна. Из ше яхаш я доккхача 66,6 квадратни метр йолча цIагIа. Гуш ма хиллара, кхы тIа чуIе фусам эшаш а е йоагIаш а хиннаяц цунна. ХIаьта а 1983 шера октябрь бетта цо райисполкоме заявлени лу квартира очередагIа ше дIаоттаяр дехаш. Бакъда, цу заявленегIа Э. Оздоевайна квартира дIаяла цхьаккха дича а вIаштIехьдаргдоацилга кхетаду райисполкома жилищни комиссена керте латтараша. Цкъадале, из очередагIа эттар кIезига ха яр, шозлагIдале, цул дукха хьалха очередагIа а латташ, баха фусамаш чIоагIа эшаш бола нах бIаьш бар спискаш тIа. Цудухьа цунна квартира дIаяла «таро» лургйола никъ лаха хьож райисполкоме. ХIаьта законагIа дош ца а хеташ, эшаш бола никъ корабоагIа. Хьалхара заявлени чуенна нийсса бутт баьнначул тIехьагIа документаш тIа IотIаюлл цхьаькха цхьа заявлени, ший чулоацамга диллача хьалхарчунна вIалла тара а йоацаш. Цу тIа Э. Оздоевас дех цхьан хана, 1978 шера хинна ший аргIа юхаметтаоттаяр. Вешта аьлча, харцо я райисполкома болхлоша шоай кулгашца яьр. ХIана аьлча, цу хана из очередагIа лаьтта хиннаяц.

Цхьаь яха нана я, аьнна ши цIа дола квартира дIалу Барсуки юрта ший даьца яхача центральни районни больница секретарь-машинисткана Н. Дотмурзиевайна. Из чу яха цIа доккха да. Цул совгIа цун берий да хилар тешал деш йола районни халкъа суда решени я. ТIаккха миштта вIаштIехьдаьннад цун квартира яккха? Цхьаь яха нана я, аьна райсобесера фиктивни документ а даьккха. Из гучадаккха хьаькъал дIакхаьчадац райисполкома жилищни комиссе юкъебоагIарий? Шаьра ховш хиннад царна Н. Дотмурзиева цхьаь яха нана йоацилга. ХIана аьлча, 1985 шера 20-ча январе «Ленина никъ» яхача районни газета тIа кепатехача района загса заведующе М. Богатыревай статья тIа мадарра даьшхадар Н. Дотмурзиевайх цхьаь яха нана я ала йиш хIана яц. ХIаьта а кердача квартира дIоагIаш дIабедохк цунна.

Дукха еннай чубаха фусамаш района хьабийхача вай мехка кхыча моттигашкара специалисташта. Геттара хоза хетаргдолаш а дика даь а хIама дар из, хIана аьлча чIоагIа эшандаь бийха нах ма бий уж. Бакъда, ийрча гIулакх да цу категорена ца боагIа нах дIатIатохар. Иштта, бийха кхычахьара хьаьккха специалисташ ба, аьна бахьан а даьккха, бокъо йоацаш квартираш дIаеннай центральни районни больница болхлошта М. Дзангиева, Г. Мамхелова, М. Чемурзиева, Т. Инаркиева, А. Ахушкова, «Назраньрайгаз» ЭПУ начальника М. Мальсагова. Укхаза ала доагIа, М. Мальсагова г. Грозне Гудермесски улицагIа № 25 йолча цIагIа дIахецанза диъ цIенах латта йоккха квартира йолга. Цу тайпара бахьан а даьккха, харцахьа квартираш дIаеннай Назрановски трикотажни фабрике а.

Ца йоагIа квартираш дIаяла бахьанаш корадир кхычарна а. Масала, квартираш дIаелар: хьехархо йолча сесага цIерагIа дIа а язъяь, ший доалахьа наьна цIерагIа доккха цIенош долча Назрановски АТП директор хиннача Б. Барахоевай; Наьсар-Керте 42 квадратни метр а йолаш председатель хиннача М. Зурабова гаргарча сага, района халкъа судахочоа А. Газгиреевайна; Гамурзиево юрта вахача райфинотдела инспектор-ревизора И. Мужехоевна. Укхаза белгалдаккха деза 1979 шера квартира ехаш И. Мужехоева райисполкоме енна заявлени дIа ца эцаш йитар, город Назране вахаш вац хьо, аьнна. ТIаккха хIанз ца йоаггIаше а квартира дIаеннай. Фу даьдхьогI И. Мужехоева райисполкома кулгалхой уйлаш иштта хувцаялийта а из шийна мутIахьа ерзае а?

Хьажал шо «хержараш» малаш ба. Шоаш дикачун хьокхам а телаш, законаш телха ма де, нравственни цIена, эздий хила яхаш наха хьехар де дезараш беций, цIена боацача наькъа тIа баьннараш!

Шоай кулгашца кIайдар Iаьржа а деш, жилишни комиссена керте латтараша исполкома решенеца узаконить а даь вIалла а аргIагIа боацаше, самовольно хьалаьца квартираш дIаелар Э. М. Шаухалова (ул.Бульварная, 1, кв. 47), М. С. Лолохоева (ул. Московская, 17, кв. 46), М. Б. Мурзабекова (ул. Московская, 17, кв. 44), А. А. Албогачиева (ул. Мира, 5).

Факташа дувцар иштта да. Цар список кхы а йIаьхъе йиш я. Иштта, бокъо йоацаш квартира еннай ТIой-Юрта ший доккха цIа а долаш яхача Назрановски Райпо болхлочоа Т. Кодзоевайна; ший сесага цIерагIа дIаяздаь доккха цIа а долаш Экажкъонгий-Юрта вахача Л. Измайлова. Квартира яккхар духьа тIехьагIа г. Назране прописка ю цо.

1985 шера 15-ча марте № 96 йолча решенегIа райисполкомо Московски улицагIа, 25 № 88 йола квартира хьакъоастаю шийна общежитена лаьрхIа. Бакъда, дIатехкача гучадаьлар райисполкома председателa шофера Х. Хамхоева квартира ялар духьа дагадеха бахьан мара из доацилга.

Закон гIожа телха а деш квартира енначарна юкъе ва Ш. Котиев а. 1981 шера г. Назране Скрябина улицагIа № 38 йолча цIагIа ший даьца вахаш а ва, чуIе моттиг йолаш а ва, аьнна квартирни учете дIаотта ца веш вут Ш. Котиев. Из нийса а даьдар. Бакъда, 1983 шера 1-ча марте цо райисполкоме заявлени лу ший аргIа «юхаметтаоттаяр» дехаш. Заявленеца цхьана хул из ший даьца Скрябина улицагIа № 38 йолча цIагIа вах, аьнна Горсоветера яьккха справка. Цу документагIа квартира дIаялар кхераме долга кхетадеча райисполкома кулгалхоша ше вахача цIагIара выписка е, аьле хьехам лу Ш. Котиева. Иштта 1984 шера 16-ча феврале жилищни комиссе кхоач Ш. Котиев гаргарча наьха Половинкина улицагIа № 15 йолча цIагIа вахаш хилара тешал деш йола тIеххьара справка. Из документ керте а лаьца, 1980 шера денз квартирни учете латт а аьнна цунна райисполкомо хьожаю ши цIа дола квартира.

Хетачох уж факташ тоъам болаш яр цхьа вывод е: Назрановски райисполкома жилищно-бытовой дешаш къестадеш йолча комиссес квартираш дIаекъача хана дукха гIожа нарушенеш яьлга, йоагIачарна ца а луш, ца йоагIачарна уж дIатийнналга, шоашта везачоа, гаргарчоа озабезамаш деш хинналга.

Цу хана ер материал кепатоханзар редакце парте Назрановски райкома, райисполкома кулгалхоша кхоачамбоацараш дIа а доахаргда, цунах бехкевар бехктокхаме а озаргва, аьнна хеташ.

ТIаккха малагIа выводаш йир цунах района бехктокхамерча партийни советски кулгалхоша? Обкома бюрос критика яьчул тIехьагIа кхоачамбоацараш дIадахара даьр фуд? 1985 шера 15-ча октябре хилар КПСС Назрановски райкома бюро. Цигача белгалдаьккхар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюро соцам Назрановски райисполкомо кхоачаш ца беш хилар, соцам тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара исполкома хIама даьдоацилга. Доацаче, цу гIулакха бехке вар бехктокхаме оза везацарий? Из дага а кхоабаш, КПСС Назрановски райкома бюрос а лаьрхIар жилищно-бытовой дешаш къестадеча комиссе председатель Х. Тимурзиева бехктокхаме оза. Бакъда, цун бехк ма хулла кIаьдбе хьежар. Парте райкома бюрос ший соцам тIа дIаяздир: «КПСС члена новкъоста Х. Тимурзиевайна райисполкома юххьанцарча партогранизаце собране решенегIа строги выговор яр теркал а деш, дийнна гIалаташ дIадоахаш гIулакхаш дергхиларах цо денна дош тIаэца».

Хетаргахьа цу тIа тIадам оттабе мегар, нагахьа санна тIехьагIа райисполкома юххьанцарча партийни организаце Х. Тимурзиевайна строги выговор еннай, яхар харцдолга гучадаьннадецаре. Цу тайпара выговор хиннаяц! Из ца ховш хиннабац КПСС Назрановски райкома кулгалхой, бюро членаш. ХIаьта а, фуннагIа-моллагIа даь а, Х. Тимурзиева бехктокхама кIалхара яккхар духьа, цар чакхдоаккх партийни вахара нормашца тарлургдоаца ийрча гIулакх — Iехабу района коммунисташ, «Ленина никъ» яхача газета дешараш. ХIана аьлча, районни газета тIа кепатехача цу бюро решене тIа йоах, яь йоаца выговор Х. Тимурзиевайна яьй.

Мишта шоайла тарде доагIа района кулгалхоша социальни дешаш къоастадеча лоархIамегIа дола гIулакх (фусамаш дIаекъара) леладарен тахан перестройкас дIадехарен? Цхьаккха а дича шоайла тарлургдоаца хIамаш да уж.

Иштта я-кх хIанз а чакхъяьннайоаца истори. Фусамаш бахача наха дIаекъаш нийсдалийта цIенхаштара кхоачамбоацараш дIа ца дахарал совгIа, кхы а дукхагIа нарушенеш еш хьабоагIа района кулгалхой. Цунна къаьгта тешал ду ер материал оаха дIайолаьча автора письмос.

Х. ШАДИЕВ,
тха спецкор.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета аргIанара заседани хилар. Цига хьежар материально - технически база дегIакхувлара, подрядни гIишлон - монтажни организацешка, гIишлониндустрен гIишлон материалий промышленностен предприятешка индустриализаци яреи къахьегама овсарле лакхъяреи мероприятеш кхоачашъяра леламга. Белгалдаьккхад, 1986 шера 10 январе Министрий Совета чIоагIъяь мероприятеш ледара кхоачашъеш хилар. Керда гIишлош хьалъяра темпаши, йолаш йолча мощносташтa реконструкци елгеи уж технически эргайоахилгеи таханарча дено дIадехарашкеи декхарашкеи хьежка дац. Сихха тоалац керттерча фондех пайда ийбелга, иштта мела къестаду гIишлошта материально-технически Iалашо яра, комплектаци яра дешаш. Арахецача гIишлон материалий, конструкцей, изделей дикал лохерча боараме я.

Геттара мела къестаду гIишлониндустрен, гIишлон материалий промышленностен предприятешкара, гIишлон майдашкара болхлой къахьегамеи бытеи хьалаш тоадара дешаш. ХIанз а дукхагIдола балхаш кулг-караду, къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоачашъяц. Цох хьахулар — гIишлонмонтажни организацей, гIишлониндустреи гIишлон материалий промышленностен предприятей производственни низий дегIаахара боарам эшачул тIехьабус.

Министрий Совета гIишлон организацей, гIишлониндустрен гIишлон материалий промышленностен предприятей кулгалхой белгалъяьха мероприятеш къамаьл а доацаш кхоачашъяра кхы тIа де мел дезараш даь бала декхарийла бир.

НГIАССР Госстрояс, гIишлониндустреи гIишлон материалий промышленностен предприятеша арахецача продукце дикала тIехьа тIахьожам лоаттабелга Iалашде деза.

Заседане хьежар «ШоллагIйолча ресурсех пайда ийбеча цIенхаштта кхоачамбоацараш хиларах» НГIАССР Министрий Совета 1986 шера 22 апреле баь соцам кхоачашбара дешага. Белгалдаьккхад, республика министерстваша, ведомстваша, предприятеша, халкъа депутатий Советий исполкомаша из соцам ледара кхоачашбелга. «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене хьалха а санна, полиэтилена отходех пайда ийбац, болх баь яьннача серни кислотах, катализаторни демах, болх баь яьннача катализаторех, мистача гудронох пайда эцара дош хIанз а къоастадинза да. НГIАССР моттигерча промышленноста министерства Нохч - ГIалгIай химзаводе хIанз а чакхдаьхадац полимераш юха чакхйоахаргйола цех дIайолаялийтара балхаш. «Терек» яхача объединене, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, «Чеченингушагропромстрой» яхача объединене, НГIАССР хьун боахама министерства шоай предприятешка ардакх йоаккхаш хьаяьннача отходех товарни щепа хьаелга Iалашдаьдац.

Кооперативаш хьаяра, шоллагIча бийдала заготовка яра болх кхоачамболлаш бац.

Предприятеш продукцех хIама дIа ца къасташ йола прогрессивни технологи юкъейоалаяра кхоачамболлаш болх бац. ХIанз а во латт производства отходашта паспортизаци яра гIулакх.

Министрий Совета министерствай, ведомствай НГIАССР Госагропрома, халкъа депутатий Советий исполкомий, республика предприятей, организацей кулгалхой теркам тIаззаб бийдалах, материалех, производства процессе хьахулача шоллагIа материальни ресурсех комплексно пайда ийбара тIехьара беррига бехктокхам царна тIабужаш хилара.

«Чеченингушснабсбыт» яхача объединене, предприятеш, организацеш, халкъа депутатий моттигерча Советий исполкомаш геттара чIоагIа теркам тIаоза беза шоллагIйола бийдал чакхйоахаргйола кооперативаш хьаяра, хIаьта иштта республика халкъа боахам материальни ресурсех цхьаккха хIама дIа ца къасташ пайда ийбарга баккхара. «Чеченингушснабсбыт» яхача объединене, НГIАССР Госснаба хIара шера пайда ца эцаш йола материальни маьхаленаши производства гIулакхера отходаши маьхалъяхара оптови ярмаркаш, хIаьта иштта производства отходех пайда ийбарах дикагIа предложени ялара йола конкурсаш чакхъяха еза.

НГIАССР Госплана, «Чеченингушснабсбыт» яхача объединенена, НГIАССР Госснаба тIадиллад цу гIулакхаца хьашт долаш йолча министерствашцеи ведомствашцеи цхьана 1 октябрь тIаккхачале 2000 шерага кхаччалца йолча хана производства отходех пайда ийбара йола комплексни программа оттае аьнна.

Министрий Совет иштта тIахьожама порядке хьежар Веденски райисполкома «1986 — 1990 шерашка Нохч-ГIалгIай АССР лоамашкара даьгIенаши цонаши дIахо караерзаяран комплексно тоаяран де дезарех» бола 1986 шера 16 маера КПСС обкома бюро а Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета а соцам кхоачашбара дешага.

Заседане белгал ма даккхара Веденски районе лоамашкара цонаши даьгIенаши дIахо караерзаяра а тоаяра а белгтала болх бу. 1986 шереи 1987 шера пхе беттеи районе 525 гектар цонаши даьгIенаши овлангара тоаяьй, 1760 гектар тIагIоллара тоаяьй, 780 гектар кхерий дIа а доахаш цIенъяьй, 402 гектара тIара гувлгаш дIадаьхад, миста долча 350 гектар лаьтта тIа кIира тессай, 390 гектара тIа удобрени тессай. МЖС-еи боахамийн низаща лоамашкарча даьгIенашкеи Садойи Арсойи аьленашкеи бода 7 километр бIаьха бола никъ билла болабаьб.

Цунца цхьана белгалдаьккхар, лоамашкара цонаши даьгIенаши дIахо караерзаяра белгалъяьха мероприятеш Веденски райисполкомо, РАПО-с, НГIАССР Госагропрома отделаша, йоагIаш йолча министерстваша, ведомстваша йизза кхоачаш ца елга. 1986 шера района лоамашкара доакъара лаьтташ тоадара план кхоачашъяьц. Баьча балха дикал лоха я, вIашагIъяь бобово-злакови культураш эшшача ассортименте дIаювц. Район эшшача боараме Iалашъяьяц овлангара а тIагIоллара а лаьтташ тоадара лаьрхIача бобово-злакови культурай гица. Хьайбаш леладара машинни станцеи ремонтно-технически предприятеи лоамашкарча цонашкеи даьгIенашкеи деча культурни-технически балхий боарам лакхбара йолча шоай таронех пайда эцац.

Министрий Совето Веденски райисполкома, районни агропромышленни объединене, колхозий, совхозий, МЖС, РТП кулгалхой теркам тIаззар 1986 шера 16 маера КПСС обкома бюро а НГIАССР Министрий Совета а соцам кхоачашбара кхоачам боллаш болх ца белга, лоамашкара цонаши даьгIенаши дIахо караерзаяра комплексно тоаяра йолча таронех во пайда эцалга.

Веденски райисполком, районни агропромышленни объединени декхарийла я хIара боахаме лоамашкара цонаши даьгIенаши дIахо караерзаяра, комплексно тоаяра гIулакхаш мишта латт хьажа, иштта доакъара дIадиначa лаьттай продуктивность лакхъяра, доакъар кийчдара, хьайбан продукци йоаккхилга вIаштIехьдаккхара дикка дукхагIа балхаш делга Iалашде. Къаьстта теркам тIаоза хьалха латтачар методаши технологии юкъе а кхувлаш коллективни подрядагIа болх бечарех доакъар кийчдара йола хозрасчетни бригадаши звеньяши хьаелга.

НГIАССР Госагропрома, мелиорацеи хин боахамеи министерства, культура, унахцIено лораяра, оахача наха бытови гIулакхаш дара министерстваштa, бувзама производственно - технически управленена, автомобильни наькъаш хьадаран царна эксплуатаци яран йолча управленена, респотребсоюза тIадиллад шоай ханнахьа эшача боараме Веденски района капиталовложени, техника, баьций ги, удобрени, кхыйола материально-технически ресурсаш хьакъестаелга; царех нийсса а боагIача тайпара а пайда ийбантара тIехьа бокъонца тIахьожам лоаттабелга, района лоамашкара цонаши даьгIенаши кхы дIахо караерзаяра комплексно тоаяра хьакъехьа белгалъяьха мероприятеш йизза кхоачашъелга.

ХЬАЖКIАШ ХЬУВКЪАЕ ЛЕРХI

Укх шера 250 гектара тIа хьажкIаш кхееш я тха подрядни звено. Со а волаш вить саг ва тха коллективе. Тхога чекови книжка да. Къаьгга гу сона тхоашкара дIадодар, хьатIадоагIар. Совхозагара доагор, кхыйола материалаш хьаэцача хана, ахча луш санна цу книжка тIара хьа а яьккхе чек лу аз. Иштта мах бу оаха трактора, тIехьаювзача инвентара оатхал, кхыйола хIама хьаэцаш а. Тха звеноцара хIара сага хов оаха лорадаьр, кхом баьр гурахьа хьувкъам дIалуча хана, тхоай зIамигача кассе дусаргдолга. Цудухьа массане а кхом бу оаха тхоашка хьакхаьчача хIаман.

Хьувкъам во хила йиш йолаш бац тха. ХIана аьлча лаьттана агротехника бокъонаша дIа ма дехха Iунал даьд оаха.

Ховш ма дий укх шера бIаьсти мел гаьна яьнна ера. ХIаьта а кIалдисанзар тхо. Юкъ-юкъе ухача дIайхача деношка оарцагI а дувлаш сихха дIайийра оаха хьажкIаш, удобренеш а тохаш.

Май бетта йокъал эттача хана шекдаьннадар тхо, хIама хургдий-хьогI 70 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэцаргья, аьнна оахош деннача дешах. Цул тIехьагIа дийлхача догIаша дикка сапаргIатададаьккхар тха.

ХIанз дегI хиийца урагIйолхаш латт хьажкIаш. Макха баькхаб оаха царна, хIанз культиваци е доладеннад.

Хьинаре къахьег соцарча новкъосташа: Эсиев Мухьмада, Цунтольгов Шукуре, Торшхоев Заьлмаха.

Кастта кIи-марса ха йолалургья. ХьажкIаш паргIатта хьувкъача ханна хьатIаотт из. Кулгаш вIашка а дахка дагIа йиш хургьяц цу хана а. Дерригаш а комбайнаш тIа ховшаргда. Аз айса ка бола ялаташ чуийду ер ялхайттагIа шу да. Кийча я са комбайн а. Айса тоаьй.

М. ТОРШХОЕВ,
Назрановски района «Назрановский» совхоза № 3 йолча бригада звеньевой.

«Воша воаца воша — ткъам боаца лаьча»

Соахка, 21 декабре «Комсомольская правда» тIа араяьлар Снегирев Владимира язъяь «Из юхагIоргваI» яха йоккха очерк. Из хетаьяр вай мехкахочoa — Советски Союза Турпала Аушев Руслана.

Цул тIехьагIа бе шортта болх хьабаьлар грозненски почтальонашта. Мехка массе мIингера: Украинера а Казахстанера а, Молдавереи Туркменереи, Москвера а Уралера а, Свердловскереи Саратовереи, Одессера а Орджоникидзера а, йоккхийчеи зIамигачеи дуккхача кхыча городашкара, юрташкара письмош аха доладелар Русланага, цун даьга — Султанага, наьнага — Тамарега. Царех дукхагIдолчар тIа яздаь адрес киштта дар: «г. Грозный, Советски Союза Турпала Аушев Руслана даьгеи наьнагеи».

Бакъда, царех цхьаккха дисанзар кхача дезача хьа ца кхоачаш.

«1986 шера 16 октябре Саланг яхача дукъа тIа хала чов хиннаяр Аушев Руслана. Пехка пордув а лоацаш, дийхка йоккха чов а еш, цун дегIах чакхбаьлар автомата пхо» — деш вай очерка тIа. Цу унзарча хоамо кхерабаьча наха хетт: «ХIанз миштав из, бокъонца вийрзавий, оаха де фу новкъостал даI?».

«Шийна тара кхы боацаш, ерригача Союзе а цаI мара бац АушевгIар дезал. Ювсапа Султанеи Исолта Тамареи кхо воI эпсараш ба. Кхаьнне а ДРА гIулакх даьд. ВоккхагIвола Адам а зIамагIвола Бахьаудин а хIанз деша багIа Фрунзе цIерагIча Военни академе. Кхаь вешийна еннай кхойтта (!) ордени медали. Уж царна еннай интернациональни декхар кхоачашдеча къонахчал а турпалал а гойтарах». Цу тайпара кIантий хьалхкхебаьча даьнеи наннеи баркал йоах письмо мел дайтачо, доккхал ду вай мехка уж санна нах хиларах.

«Госпиталера араваьлча цунна елар аргIан йоаца отпуск. Массехк дн дакхха Москве вера Руслан. ЧIоагIа гIелвеннавар из, керта тIа гучалийлхадар кIай чеш. Кхы хIаман хувцавеннавацар. Кхоана отпуск чакхйоал, юха а строе дIаоттаргва из». Цу хоамо геттара гIадбигаб письмой автораш, Даьхено шийна тIадилла атта доаца декхар дизза кхоачашдаь, могаш-маьрша волаш цIенах кхетар ловш ловцаш доах цар.

Хозахета яьхадац вай даьша: «Воша воаца воша — ткъам боаца лаьча». БIаргех хий ца доалаш деша хала да уж письмош. Цу тайпара цIена дог-уйла йола, хьога дена дика а во а декъа, эшшача новкъостал де кийча бола нах баха мохк ираз долаш баI Тахан вай цох дукха тамаш ца йой а (цунга дIаIемад вай), доккхал де а курал е а, даим цецвувла доагIаш хIама да из. Цу тайпарча вошала, барт-цхьоагIон, бокъонца йолча интернационализма лард Советий Мехка елла укх шера кховзткъе итт шу доал...

Туркменерча Небит-Даг яхача городера денача письмо тIа йоах: «№ 5 йолча тха профтехучилище вIашагIъеллай интернациональни доттагIала клуб. Цхьа барт а болаш, «Достлук» («ДоттагIал») аьнна оаха цох, хIаьта цо лелаергья Советски Союза Турпала Аушев Руслана цIи. Тха цунцарча доттагIало, кхы а низ лулба цунна, моастагIчун пхох лораволва».

«Русланаца цхьана Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш хиннав со, — язду городе Винницe ваха волча Кляшнин Олега. — Цунна чов яьй, аьнна хезад сона дукха ха йоаццаш. Руслана тIехкхача вIаштIехьа ца даьнна чIоагIа хала хет сона.

Башха-дика воI ва шун вар. Ираз долаш ба из санна кIант кхеваь даи нанеи. ДоагIар дIадехаш а камаьрша дог долаш а, салтечун сий деш а кхычар букъа тIехьашка лечкъаргвоаца а командир нийсвалар ираз да. Уж а кхы дукха а дика оамалаш йоахкаш ва шун воI. Цудухьа са санна дукхавезар из салташта, цо цхьа дош аьлча фуннагIа де кийча дар тхо.

Сай а Афганистане хиннача кхыча новкъостий а цIерагIа аз чIоагIа дехар ду шуга: нагахьа санна оаха де йиш йола цхьаккха тайпа новкъостал дале, хьем ца беш хоам бе».

Шийн ираз, кортамукъале лораяра гIеттача Афганистана халкъа оагIув хьал а лаьца, Русланаца цхьана душманий автоматий пхорчашта дуккхаза бIарахьийжача цу зIамигача саго яздер цIенача дег тIара доагIа дешаш долга кхетаде хала дац. ХIана аьлча, даарах дизача истола тIа хоттаденна вошал дац цу шиннена юкъера дар...

«Шун адрес ца хой а, Ювсапа Султани Исолта Тамараи, «Комсомольская правда» тIа шун воIах — Русланах язъяь очерк йийшачул тIехьагIа, ер письмо язду аз. Баркал шоана, кхо эпсар, башха-дика кхо кIант кхеварах, уж ДРА шоай интернациональни декхар кхоачашдеш хиларах. Цхьабола дайноаной шоай къонгаш цIагIа бита, фуннагIа-моллагIа даь институташка дIатарбе, царна «йIайха моттигаш» лаха гIерт. Из ца де хьаькъал а денал а хиннад шун. Цудухьа аз доккхал ду шох.

Сайх массехк дош ала безам бар са. Са 26 шу даьннад, болх беш я вагонни депо, бригадир йолаш. Цехови комсомольски организаце секретарь я. Шо дерригаш, са хьамсара доттагIий, тхоайцига хьоашалгIа хьех аз. Тха поселке дукха Iамарч да, гаьна доаццаш Iодода Северски Донец яха хий. Массехк километр мара гаьна яц Славяногорск яха курортни город». — язду Донецки областа Краснолимонски района Яровая яхача поселкерча Пегаева Аллас.

Дуккхача хана денз вовзача сагага яздича санна да Башкирски АССР Сибай яхача городерча Кобозева Людмилас Русланага дайта письмо:

«Сай хана дошо медаль йоаккхаш, школа чакх а яьккха, Магнитогорски горно-металлургически институте деша эттаяр со. Бакъде, цига деша вIаштIехьдаланзар. ХIанз квалифицированни болхло я — электрически машиний элементий обмотчик. Кагирхоех латта тха коллектив чIоагIа барт болаш я, хIаьта оаха хьаю продукци массанахьа а эшаш я.

Лоамашта юкъе улл йоккха йоаца тха город. Укхаза карьер а обогатительни фабрика а я. Дукха ха йоаццаш тханцига болх ба йолаеннай ше морг кхыйоаца шурийконсервни комбинат. ЗIамигача берашта эша кхача арахец цо. Хьаьнала къахьегаш, цхьа барт болаш 33 къаман нах бах тха городе. Из дерригa аз дувц, Руслан, хьо Сибае воагIе дехкеварг ца хилар дIахайтар духьа.

ХIанз мишта хьа могашал, мишта лел хьа гIулакхаш! Сона хов хьо визза Саг а Турпал а волга. ДукхагIбараш хьо санна баларе, кхыча тайпара хургдар вай гIулакхаш. Халахете а, болаш ба балхах къехка, музыка мара дага хIама доаца, даьйи ноанойи ги боахкаш хьабоагIа кагий нахи мехкарийи. Къахьийга даьккхача сом-эппаза чам бовзац царна».

Цунна тара да Казахски ССР г. Шевченко яхача Шайхетдинова Айгуляс дайта письмо. Цо язду: «Ювсапа Султан, Исолта Тамара, укх деношка дукха письмош, телеграммаш уха хургья шуга. Сона а лов шоана дег тIара ловца баккха, дика мел дар хилда ала. Гонахьарчарех, школьни педагогех тийша дукха хIама дале а, бакъда, Даьхе дукхаеза, наьха сий де, уж лархIа дезалхой Iомабераш дам нанеи да. Новкъадале а, сонеи са даьна-нанией цу доархIамеча хIамаех хетараш бе-бе хилар, цудухьа хIанз се яхаш я со. Цох аз язду оаш нийса никъ хьехар, де дезар хьалхадаккхар догдоахаш».

Малаш ба ца ховча нахага цу тайпара письмо язде атта дац. Бакъда, вай теш Султанеи Тамареи даь хьехар дIа е нийца, Айгуля вахара нийса никъ харжа вIаштIехьдаргхиларах...

АушевгIарга даьхкача дерригача письмоех дийца даргдац вай. Уж геттара дукха да. Таханара къамаьл чакхдоалаш Саратовски областерча г. Энгельсе яхаш йолча Дергилева Надежда Михайловнас дайтар а цунга С. Ю. Аушева юхадахьийтар а доаладергда вай.

«21 декабре арадаьнна «Комсомольская правда» цкъа дийша Iийнаяц со. Сона-м хац: дукхагIа хьанах цецъяла еза — шун воIах, Русланах, е шоах, Ювсапа Султани Исолта Тамараи. ТIема кIуре юкъе хиннача кхаь вийнйга хьежаш даьгIачул тIехьагIа, коа наIарах пIелг массаза тох, хIанз фу бIил денад-хьогI, яхаш цIаьхка а хьежаш дагIа низ дIа мишта кхоач шун? Хьай декхар дизза кхоачашдаь ваьннав хьо, хIанз кхоачам ба, аьнна Руслан юхасоцаве цхьаннена хIана маганзар шоана? Сона хов: шун воI чIоагIа саг ва, бакъда, чIоагIача сага низ а цхьа боарам боацаш мича хул...

Мишта вIаштIехьа доал шун сил дукхагIа беза къонгаш бIаргабайча дагардар дIа ца хайта, мишта кхебаьб оаш уж тайпа наьрташ?».

Гаьнарча городерча эрсий кхалсаго деча цу хаттарашта жоп луш дар Аушев Султана цунга дахьийта письмо. Надежда Михайловнага цо яздир:

«Iа хетт, аз а са цIеннанас а Афганистане юха ца вохийташ Руслан хIена соцаванзар, яхаш. Цу тайпара хаттараш дуккхача кхычар а ду. Фу аргда аз, коммуниста, шийн Даьхенна гражданина, интернационалиста декхар кхоачашде нигат даьча Русланага? Къонахчун шийн хила беза корта. Цудухьа со йист а хиланзар, бакъда, дагахьа-м доккхал дора. Сов чIоагIа хестабу Iа, Надежда Михайловна, тха къонгаш. Уж моргаш бIаьш эзараш, миллионаш ба вай мехка. Цудухьа 40 шу соагIа ха яьккхай вай тIема дохк тIа ца доагIаш».

...Ер материал чакхйоалаш газет дешарашка кхаь баккха безам бар са: Советски Союза Турпал, подполковник Аушев Руслан шийн интернациональни декхар дизза кхоачаш а даь, могаш-маьрша волаш укх деношка цIаьвенав. ХIанз отпуске ва из.

М. ХАМХОЕВ.

Каст-каста вIашагIбетталу укх сурта тIа шоана гуш бола Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранаш (аьрдехьара аьттехьа) А. Хамзатов, Ф. Бугаев, И. Мадаев, Г. Самарский, Б. Чадов, Г. Умаров. Тайп-тайпарча фронташка гIолла чакхбаьннаб цар хIаране тIема никъ. Бакъда, дукха корадоагIа царна дувца, дагадоха.

Цар денал, къонахчал хьагойташ я хIаране наькха тIа зов деш екаш йола орденаш, медалаш.

Р. АУШЕВА сурт.

ПАТРИОТАШ КХЕБУ

Шеко яц, хургвола салте школера дIаволалу. Юххьанцарча тIема кийчон урокашка дешархоша кIоаргга Iомаду эскаре бахачул тIехьагIа шоашта чIоагIа эшаргдар, физически низ алсамбоаккх, ГТО нормативаш дIаялара кийчо ю.

Цох лаьца дувцаш хьоахабе лов сона Назранерча № 1 йолча школа военрука Халухаев Тухана Руслана болх. Къаьстта боккха пайда эца хов цунна дешара технически средствaех. «Украина» яхача киноаппаратаца цо кIаьнкаштен йиIигаштеи гойт тIема-патриотически тематиках дола фильмаш. «Тактически кийчо» яха раздел Iомаеча хана доккха новкъостал ду хьехархочоа берашца цхьана хьаьйча «Тактически майда» оалача макетои «радиацех кIалхарвалар» яхача моделои.

Цул совгIа, Р. Халухаева хьинаре чакхбоаккх дешархошта тIема - патриотически кхетам балара болх. Школе болх беш я цо вIашагIъехка «Поиск», «Хургвола бIухо» яха ши клуб. Цар доакъашхоша айхха бувзам лоаттабу районни военни комиссарната болхлоаца. Царга гIолла хов дешархошта мичахьа гIулакх деш ба шоай школера выпускникаш. Дукха ца говш тайп-тайпарча тIема частей адресегIа письмош долх. Цар тIа дешархоша дехар ду эскаре гIулакх деш болча шоай выпускникий характеристикаш яйта яхаш.

Каьхаташ долх бIухой шоай адресегIа а. Дешархоша боккхагIболча новкъосташка дех шоай вахарах лаьца язде. Дукха гац жоп. Дег тIара доагIа дешаш язду къоначa салташа шоай школах, хьехархоех, шоашта юххьанцарча тIема кийчон урокаш хьийхача Тухана Русланах.

Дешара шу дIадолалуча хана, иттлагIча классе вагIача хIара дешархочoa тIадожаду тIема - патриотически тематиках йола материалаш гулъяр. Йоккхача папкашка хьаIов сурташ, фотографеш, бIухой характеристикаш, заметкаш, письмош-баркалаш, тIема доакъошкара даьхка каьхаташ. Царех хьахул выставкаш, стендаш, шийн тайпара школьни музей.

Укх шера бIаьстан юххье чакхъяьлар оборонно - массови балха хетаяь «Живари, кIаьнкаш!» яха яхьаш. Цига дешархоша гойтар шоай тактическии физическии кийчо. Цу хана чакхдаьлар военкомата болхлошцара вIашагIкхетар а. Цун цIи — «Эпсар — турпале професси». Дуккхача кIаьнкаша уйла йир цу хана шоай хургйолча профессе.

К. МАРЗИЕВ,
Назрановски района НВП-х вола методист.

Цхьан цIагIара — виъ

Назранерча цхьоалагIча школе деша вагIача хана хьехархоша а дешархоша а лоархIаш вар Вышегуров Хьасан.

Чакхъяьнкхар юкъера школа. Горски юртбоахама института экономически факультете деша дIаэттар. Кердача новкъосташта везавелар Iнмерза, юкъарча балха тIа хьинаре дакъа лоацаш вола Хьасан.

КхоалагIча курсе волча хана хьатIаэттар Советски Эскаре гIулакх де ваха веза ди.

Эскаре гIулакх де волавеннача хьалхарча деношка денз сийленца кхоачашду Хь. С. Вышегурова бIухочун декхар. Лоаццача хана воккхагIвола сержант хул Хьасанах. Дисциплина чIоагIа йолаш, шийн служебни декхараш массаза а цIена кхоачашдеш, доагIаш дар шийн карарча салташкара цIенхаштта хьадехаш волча цун де а доагIаш, чIоагIа сий дора.

БIухочун дисциплина телхаерашца, шоашта тIадилла гIулакх дизза чакх ца доаккхарашца машар бацар Хьасана. Цхьабакъда, даим кийча вар из эшачунна гIо де, цун оагIув хьаллаца. Из дерригa зийра цун командираша.

ТIемеи политически кийчон отличник волча Султана Хьасан башха - дика гIулакх даь чакхвоалача хана. укх шера апрель бетта СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа СССР оборона Министра техача приказагIа цунна елар шоллагIча степена «За отличие в воинской службе» яха медаль. Из луш я эскаре гIулакх деш волча хана учебнешка, маневрашка, боевой, дежурство йолча хана къонахчали денали гойтарах. Царех цаI ва Вышегуров Хьасан а. Цун панас доккхал ду шийн виъ воIах. ВоккхагIчунна еннай «Байкало-Амурски магистраль хьалъярах» яха медаль. Дикен тIехдикен Советски Эскаре гIулакх а даь, чакхбаьнна цIабаьхкаб уж. Царех шиъ лейтенант, кхоалагIвар сержант. хIаьта Хьасан ше воккхагIвола сержант ва. Уж берригача вай мехка санна, шортта болаш ба Нохч-ГIалгIайчене а. Шеко яц ВышегуровгIар дезала къонгаша эскаре санна шоай никъ къахьегаме а дешача а цIена чакхбоаккхаргхиларах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТА ТIА: «За отличие в воинской службе» яха медаль енна Хь. Вышегуров.

И. ПЛИЕВА сурт.

Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац

ШОЗЗА ДИЙНВЕННАР

Хьун йистте дIаоттайир шоай «ДШК» яха зенитни пулемет Бабенко Ивана кулгаллеча расчета бIухоша. Позици хьула а йита, хIама даа дIабахийтар сержанта шийн новкъостий, хIаьта ше ха де юхасецар. Лакха говзал йолча фронтовика опыто хьахьокхар салIа сеца полк паргIата «чарахьал» де араваьнначa моллагIча фашистски летчика дов де дика моттиг йолга. Бакъда, хIанз-м 1941 шу а доацаш 1944 шу дар. Долче, хьалха хиннар вацар фашист. ХIаьта а хьанна хов фу хул.

Къаьга боаца гуйрен малх цкъарчоа морхашта къайлабувлар, тIаккха юхагучабувлар. Цулухьа фе хила везар. Цхьаь висача И. Бабенко цIаьккха хьежар шийн тешшамеча «ДШК». Кхаь кога тIа латтар дуккхача фронтовой наькъашка гIолла чакхваьнна цун «доттагIа». ГаьннарчатIема гIар-татага кIирвенна ладувгIар цо. Чакхйоалаш латтар Белоруссе йоккхагIчарех лоархIаш хинна гитлеровски эскарий группировка йохаяь йола «Багратион» яха операци. Фега сатийна яр, бакъда, Ивана дика ховра моллагIча минуте «юнкерс» е «Мессершмидт» гучаяла тарлулга. ТIаккха полк сецача метте чуаха йолалургъяр еза бомбаш е пулеметийи йоккхача топийи очередаш.

Цхьа юкъ яьннача гIолла цIаьхха, часть лаьттача моттига тIагIолла морхех чакхийккхар кера хьисапе йола «мессера» силуэт. Шийн пулемет катехха цунгахьа дIаерзайир И. Бабенкос, сихха турель кхоста а яь, прицеле моастагIа хьалаца волавелар из.

Пулемета тIайоагIаш яр самолет, кухнена уллув гулбенначa дуккхача бIухошта дов де дагахьа «Ма доккха зулам дерга-кх йовсаро, нагахьа санна аз техар дIа ца кхете», — аьнна хийтар Бабенкона. — Бакъда, сержант кхоавир хьалхагIа хIама тоха. Фриц прицеле хьа а лаьца, шийн пулемета лак эзар цо, моастагIчоа духьала дахар сийгаш санна дола трассирующи пхорчаш. Меттахьа кхийтар уж. Пенах муцIарг дIакхийтача санна, лоаццача юкъа цхьан метте латтийсар «мессер». цул тIехьагIа Iаьржача кIура лар а юташ, лаьттангахьа чуяхар. «Хьона а доаггIар хилар», аьнна хийтар сержанта Бабенкона, цIаьхка а цIаьхка а фийла хьежар из сигленгахьа, бакъда, моастагIчун самолеташ кхы гуш яцар.

ХьатIакхаьчар расчета бIухой, тIабаьккхар стрелкови ротай салтий. Цец-амагIа баьннабар уж Бабенкос даьча тамашийнача хIамах.

ЧIоагIа тоIадеш сержанта кулг лаьцар хьатIавенача полка командира, лоацца аьлар: «Визза кIант ва, хьо! ЧIоагIа баркал ях аз хьона». Цу къовсаме денал а къонахчал а гойтарах сержанта И. Бабенкона елар кхоалагIча степена Сийлен орден.

ТIом дIахо а латтар. Коталонгахьа тешшаме гIа боахар советски бIуша. СалоIача хана дуккхазза дагаухар Ивана ше ваь Урус-Мартан, нана, гаргара нах, ше санна хIанз фронте бола шийн доттагIий. Цун да — Яков Степанович — вийнавар Керча юххе лаьттача тIем тIа. «Фу деш я-те нана, цхьаь йиса из мишта лоархIаю-те цIагIарча гIулакхех?» — яхаш каст-каста уйла йора бIухочо.

...Советски эскаре гIулакх де тIавийхавар из 1943 шера март бетта. Запасни полке сихха караерзайир цо пулеметчика тIема говзал. Кадай вола къона салте зийра командираша, теркалдир маькарал доаллаш, сабар долаш, тIем тIа юха ца воалаш майра из волга. ХьалхагIа наводчикалла, тIаккха расчета командиралла хьожавир вай мехкахо. 1944 шера май бетта цунна елар салташа эггара дезагIа лоархIаш хинна совгIат — «За отвагу» яха медаль. Лакха говзал йола сержант зенитно-пулеметни роте хьожавир.

Белоруссера тIемаш чакхдаьннaчул тIехьагIа шийн полкаца Польшан Германеи наькъашка гIолла чакхваьннав Иван Бабенко. Познань, Кюстрин, Зееловски лакхаленаш хьайоахача дакъа лаьцад цо, тIом чакхбаьккхаб Берлине.

Висла яхача хин уллув лаьттача тIем тIа шийн пулеметаца цхьаькха цхьа фашистски самолет чуяхийтай цо. Из бахьан долаш еннай шоллагIча степена Сийлен орден.

ВоI вийнав аьнна хоам беш шозза «похоронкаш» ена хиннай бIухочун наьнага Анастасия Матвеевнайга, хIаьта из-м дийна, могаш-маьрша а волаш моастагIчун къорге — Берлине а кхаьчав. Берлински операци йолалуча хана старшина чин долаш волча И. Бабенкос гойтача денала беза мах беш цунна елар «За боевые заслуги» яха медаль.

ТIом йистебаьнначул тIехьагIа ше ваьча хьамсарча юрта цIавоагIа И. Бабенко. Цхьан юкъа болх беш хилар колхозе, механизаторий школа чакхъяьккхар, цул тIехьагIа Грозненски мехкдаьтта институт. Квалифицированни инженер-электрик хилар цох. ХIанз а тIехь къахьегама мугIаре латт отставке вола старшина Бабенко Иван Яковлевич. Къулбаседа-Кавказски мехкдаьттапроводашта йолча управлене кертерча энергетика декхараш кхоачашдеш ва из. Предприяте хьалхалаттача болхлошта юкъе йоах цун цIи. Хьинаре дакъа лоацаш ва Иван Яковлевич рационализаторски балха тIа а. Цо еннача предложенеша аьттув беннаб Iалаьмате дукха электроэнерги кхое. Даим а наха юкъе ва тIема ветеран.

В. ЕГОРОВ,
Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеран.

ВЕТЕРАН

Наьсарен района СурхотIа, ахархочуч дезале ваьв Аушев Мусий ИбраьхIам. ЗIамига волча хана денз къахьега волавеннав из. ВорхI класс яьккхачул тIехьагIа хьехархой курсашка эттав. Дика дешаш уж йисте а яьхе, хьехархо волаш, тоъал ха йоакхх цо школе болх беш. Дешархой знанеш лакхъяра шийн низ а хьинар а кходац цо. 1941 шу хьатIакхаччалца бир хьехархочо болх. ТIаккха тIема комиссариато тIавийхар ЦIеча Эскаре гIулакх дара.

Шерра баржаш латтар хIанзза дIаболабенна тIом. Шийца уллув кхы а кагий нах а болаш, ше хьожаваьча моттиге дIавахар ИбраьхIам.

Городе Кропоткине кхаьчар И. Аушев. Укхаза юххьанцара тIема кийчо еш хилар. Доаццача юкъа Iомадаьдар цо бIухочоа ха мел эшар. Цох дика пайда а баьлар цунна.

— Кропоткинера Ростове дIахьожайир со юкъе вола взвод. Цига цу хана лира тIом латтар. МоастагIа Iалаьмате чIоагIа вар. ТIема кIур, шинна а оагIохьара вIаши етта йоккхий топаш, чухеxка танкаш, цхьайолча хана кхерий хьисапе моастагIчун самолеташа чуетта бомбаш, вIаши атаке ахар, моастагIчун герз кхийтта леш латта тIема доттагIий, — из дар сона бIаргадайна къизача тIема унзара сурт, — яхаш дувц ИбраьхIама.

Ростов дIахо лорае низ дIа ца кхоачаш тIехьашкахьа даьлар советски эскара доакъой. Цигара ваьнна Смоленске, Белгороде, Витебске тIом беш хул И. Аушев, юххера а Нева тIарча Ленина цIи лелаеча городе кхоач.

Ленинграда гобаьккха латтар тIом. Геттара бирсвенна вар хIанз моастагIа. тIабоагIаше а город хьаяккха шийн аьттув ца баларах. Къонахчал боарам боацаш дола Ленина город моакхаз санна чIоагI а енна духьалъэттар фашистски гIаьрахошта. Моцала, халонна сатоха дезаш дар гIулакх, хIана аьлча го баь хилар бахьан долаш кхача хьатIаба цхьаккха аьттув бацар. Сатем байна яр дийнахьа а бус а.

Укхаза артиллерист-наводчик хилар ИбраьхIамах. Цун доалахьа яр 76-миллиметр калибр йола полковой йоккха топ. БIарг тIера а ца боаккхаш цунна доал деш, тIом бара из кийчъеш вар ИбраьхIам шийн новкъосташца цхьана, хIана аьлча чIоагIа накъайоалар мах бола из тIема «оатхал» моастагIа юхатохача хана. Немецки танкаш соцае, атаке йоагIа фашистски пехота хIалакье, хьулаяь латтача цар батареяна меттахьа хIама тоха, атаке болха вай салтий хьаллаца аьттув лора цо.

— Сона цIаккха йицлургъяц айса Iунал даь сай йоккха топ, сай хьамсара тIема новкъостий, — яхаш дагалувц И. Аушева. — Барт болаш, дисциплина чIоагIа йолаш яр тха взвод. Даим а са дага латтаргва са тIема доттагIа, вай мехкахо Мусаев Вица. Дика новкъост, майра бIухо вар из. ТIема говзал цун лакха хиларо гIо дора тхона дика тIема толамаш, коталонаш яха, тохар меттахьа кхетийташ тоха.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа денал гойтарах, дика гIулакхаш-цунна карагIдувларах И. Аушевна еннай Даймехка тIема орден, «За боевые заслуги» яха медаль. Юртарча наха сий деш, лоархIаш саг ва тIема а къахьегама а ветеран. ТIема совгIаташца цхьана цун наькха тIа маьлха сердало къегаеш ухк В. И Ленин ваь 100 шу дизара хетаяь юбилейни, «Къахьегама ветеран» яха медалаш. Сий а деш, хам а беш леладу цо уж деза совгIаташ.

С.-Б. АУШЕВ.

Виъ воI волча ИсаевгIар дезале воккхагIвар Муслим. Школа йисте ма яьккхинге деша эттар из Орджоникидзевски Лакхерча Общевойсковой командни училище. ХIанз кхоалагIа курс йистейоаккхаш а ва.

Ше каникулашка е отпуске цIавеча зIамагIболча вежарашта Казбека, Мурада, Альберта шийн курсантски вахарах дувца дукха хул цун. Шоай воккхагIволча вешийн никъ хьал а лаьца, АушевгIар вежарий санна, эпсараш хила лаьрхIад цар а. ХIаьта из дег тIара къоабалду дас, нанас, гаргарча наха.

Шийца цхьана училище дешаш болча дукхача новкъостех, шийн мехкахоех дувцаш къаьстта белгалбоах Муслима чIоагIа шийн доттагIал тоссаденна сержанташ Аушев Рашид, ЧапановгIар Тимури Тухани, Зармаев Заур, Абазов Руслан. Иштта цун доттагIашта юкъе ба гурже Мумладзе Николай, хIире Ходов Казбек, узбек Исаматов Фархад, кхыбараш.

СУРТА ТIА: курсант М. Исаев.

Р. АУШЕВА сурт.

ТIЕМА ДОХК ЭШАЦ

Укх шера 46 шу дизар Сийлахь - боккха Даймехка тIом болабенна. ХIаьта 21 июне моттигерча совете халкъа депутаташи халкъа судахойи хоржача хана Грозненски кооперативни техникума шоллагIча курсерча дешархочо Евлоева Хьасана Марема хоржамий комиссе членашка дIаелар укх тайпара чулоацам бола заявлени: «Кхоана 46 шу дуз Сийлахь-боккха Даймехка тIом болабенна. Цу тIемах дар сона ховш дац книжкашкеи кинофильмашкеи гIолла мара. Са ниисархошка тахан кхаьча паргIато, тхо ираз долаш дахар, тха деша бокъо хилар хьахиннад цу къизача тIем тIа советски халкъо майра, денал долаш, турпалал гойташ моастагIчунца тIом беш, йоккха котало яккхарах.

Вай мехка машар латташ, беррига советски нах ираз долаш бахача шерашка дешаш да тхо. Советски паччахьалкхено стипенди тел тхона. Беррига кагирхой цIерагIа чIоагIа ях аз, дерригa адам хIалак а хулаш, нах бовргбола, уж Iазапе оттаргбола тIом эшаш бац тхона. ТIема дохк доацаш, сийна сигале къаьга гулга деза тхона. Цудухьа аз дехар ду укх шера июнь бетта сона доагIаш дола стипенди Советски машара фонде дIачудалар».

Уж санна дола каьхаташ яздир техникумерча кхыболча дешархоша а. Цу масало къаьгга хьахьокх доазув доацаш чIоагIа советски наха машар эшилга.

Б. КОСТОЕВ.

Цкъа яздаьчох—цIаькхаза а

КИЛОВЗАНЧА ЧУРАВАЬННАВ

1986 шера 19 апреле «Сердало» газета тIа кепатеха араяьлар «Киловзанча» яха статья. Цу тIа дувцар Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен университета преподавателa А. Якубова леладаьча нравственни доацача гIулакхех, тайп-тайпарча киловзалех.

Цхьабакъда, цига дийцар кIориг хетаргдолаш дар редакцена тIехьагIа гучадьнна цхьадола гIулакхаш. Царех ше мадарра дувца лов тхона.

Дахха дIаэттар тхо Черноречье поселкерча Запорожская, 7 яхача адресагIа долча шоай доалахьарча цIен наIараштa хьалхашка. Цига вахаш ва А. Якубов. Доккха пIа, шера ков, михо теркаю гаьнаш, шашлык ду моттиг. Дега эггара зовне бола мерз тохалу курорте а наггахьа мара ца нийслу сурт бIаргадайча...

— Ма фусам а я меттахь хьаяр! — ях оаха тхоашта духьала араваьннача А. Якубовга.

— Са яц ер. — йоах А. Якубова. — Са устнаьна Агапова Зоя Сафоновнай я. Цо ер ков Сороколит Наталья Григорьевнайгара нийцад. Кердача фусамнаьна пурамийца вахаш ва со укхаза.

Иштта дий-те из? Цу хаттара жоп далар дийхар участкови инспектора н. Джумаева хьалха из цIа ший доалахьа хиннача Сороколийтага. Ер да цо ший объяснене тIа яздаьр:

«Хьалха со яьхай Черноречье яхача поселке, Запорожская, 7, яхача адресагIа долча сай доалахьарча цIагIа. 1986 шера, Таранин Трофим Дементьевичага се мaьре яхача, аз из цIа Асхьаб яха цIи йолча аварцага 10 эзар сомах дехкар. Цу хана из университете хьехаш вар. Ахча цо ше сога кулг кара хьаделар. Ков ший устнаьна цIерагIа эц йоахар цо, тIехьагIа ший воIа дIалургдолаш. Заводской района нотарусага гIолла цIа Асхьаба устнанна тIаяздир».

Визза найц ва-кх А. Якубов! — аьнна, экхаргда шуга. Амма, гIалат да шо. Запорожская улицагIа, № 7, йолча цIагIа З. С. Агаповай, лар корайоагIаргьяц шоана. Хьажал фу язду цигга лоалаха яхача Столярова Ульяна Мироновнас:

«Сона лоаллаха Запорожская улицагIа, № 7 йолча цIагIа 1980 шера дена вахаш ва А. Якубов. Цо из ков нийцад хьалха хиннача фусамнаьнагара Н. Г. Соколитагара. Из хьанца вах, цун мел дезал ба хац сона, цхьабакъда, из волча касткаста хьаьший, мехкарий-студенткаш го йиш я. Вахаш ше цхьав ва из».

ТIаккха эцаш хиннайий Асхабова устнанна нейпа йоакхо. Цох лаьпа хоам бу Дагестански АССР Кизлярски РОВД начальника н. Азапова.

—1910 шера яьча З. С. Агаповас Кизлярера выписка яьй. Цхьабакъда, БТИ даннегIа цунна тIаяздаь да Солоненко улицагIа № 39 йола ший доалахьара цIа. Проверка еча хана гражданка Агапова Кизляре цу ший цIагIа Iеш яр».

Иоккхача сага-м ца йовзаш хила мег РСФСР Граждански Кодекса № 106 йола статья. Цу тIа аьннад: Гражданина шоай доалахьа хила йиш я цхьа цIа, е цхьан цIен дакъа. ХIаьта цул тIехьа йоагIача статья тIа йоах: Нагахьа санна цхьацца хIама нийкха, цхьан сага доалахьа ши цIа нийслой, цо шера дIоахалла царех цаI е дехка, е кхычоа дIаденна, шийна тIера дIадаккха деза.

Шоана гучча бесса А. Якубова «гIулакх де» а вена, законодательство телхаю саг яьй ший устнаьнах. Иштта да из юридически оагIорахьара. ТIаккха нравственни оагIув... ХIаранена хов дезткъа шерага дIагIертача могаш йоацача сага ши цIа ца хиннилга, Грознenеи Кизляран юкъе йорт етташ лела цун низ боацилга. Из лийна а яц, е Запорожская яхача улицагIа вIалла яьха а яц. Нейц ва-кх из вIалла гунахьдоацача гIулакхa кIалъоттаяьр, къаеннача дийнахьа Iаьрждар кIай да алийта гIерташ цунга оапаш бувцийтар.

ХIана нийсденнад А. Якубовс ше ахча дIа а денна, нийца цIа устнанна тIаяздар? Цу хаттара жоп лаха хала хиланзар. Из ше Грознерча Первомайски улицагIа, № 58 йолча цIагIа, 51 квартирана тIаязваь ва. Киловзалаш лелае тIера волча А. Якубова оамал йовза а йовзаш, теркам тIабахийта хьежар тхо малагIча наькъаца кхаьчай цунна из квартира. Чаккхамаш ю пхьар кхетаргвоацаш дар тхона дайна сурт.

Соахка, 25 августе ЧИГУ ректоратеи профкомеи хоам бир редакцега: **«Университете долаш долча документех преподавателa А. Я. Якубовна вузера квартира а еннаяц, е цун из ле аьнна ходатайство а оттадаьдац. Университетера квартира ялара спискашка А. Я. Якубов цIаккха лаьттавац».**

ТIаккха мишта нийсденнад цунна кхо цIа дола квартира ялар? Цунна ший тайпара жоп луш дар Ленински райисполкома председателa Р. Таштамирова тха редакце яздаьр:

Первомайски улицагIара, № 58 йолча цIагIара 51 квартира А. Якубовна еннай 1972 шера, 14 январерча № 9 йолча райисполкома решенегIа. Цу решенеца йолча спискаш тIа белгалдаькхад: «Грозненски горисполкома гарантийни письмогIа». Кхыйола сведенеш хIанз горисполкоме йолаш яц».

Фу «гарантийни письмо» да дувцар яхача деша духтIадала лаьрхIар оаха. Цхьабакъда, из хи чу баха кхера санна дайна дIадаьннад. Мала тешаргва хIанз из письмо вIалла хиннад аьлча а.

— Гарантийни письмо хилча а, цу тайпарча наькъаца квартира ялар законодательство толхаяр да, — аьлар Грозненски горисполкома председателa н. Шамардина.

ДIа а-хьа а дувца, берза карабода Iаьхар санна атта караенай А. Я. Якубовна йоккха пачхьалкхен квартира. Цох лаьца хоам баьб редакце Ленински райисполкомага, Грозненски горисполкомага, правоохранительни органашка. Цхьабакъда, хьалуш жоп-м дац цар. Запорожская улицагIа ше паргIатта вахаш ва А. Я. Якубов, Первомайская яхача улицагIа бахаш ба цун дезал.

Хьан соцавергва киловзанча?

М. КАРТОЕВ, Х. АУШЕВА.

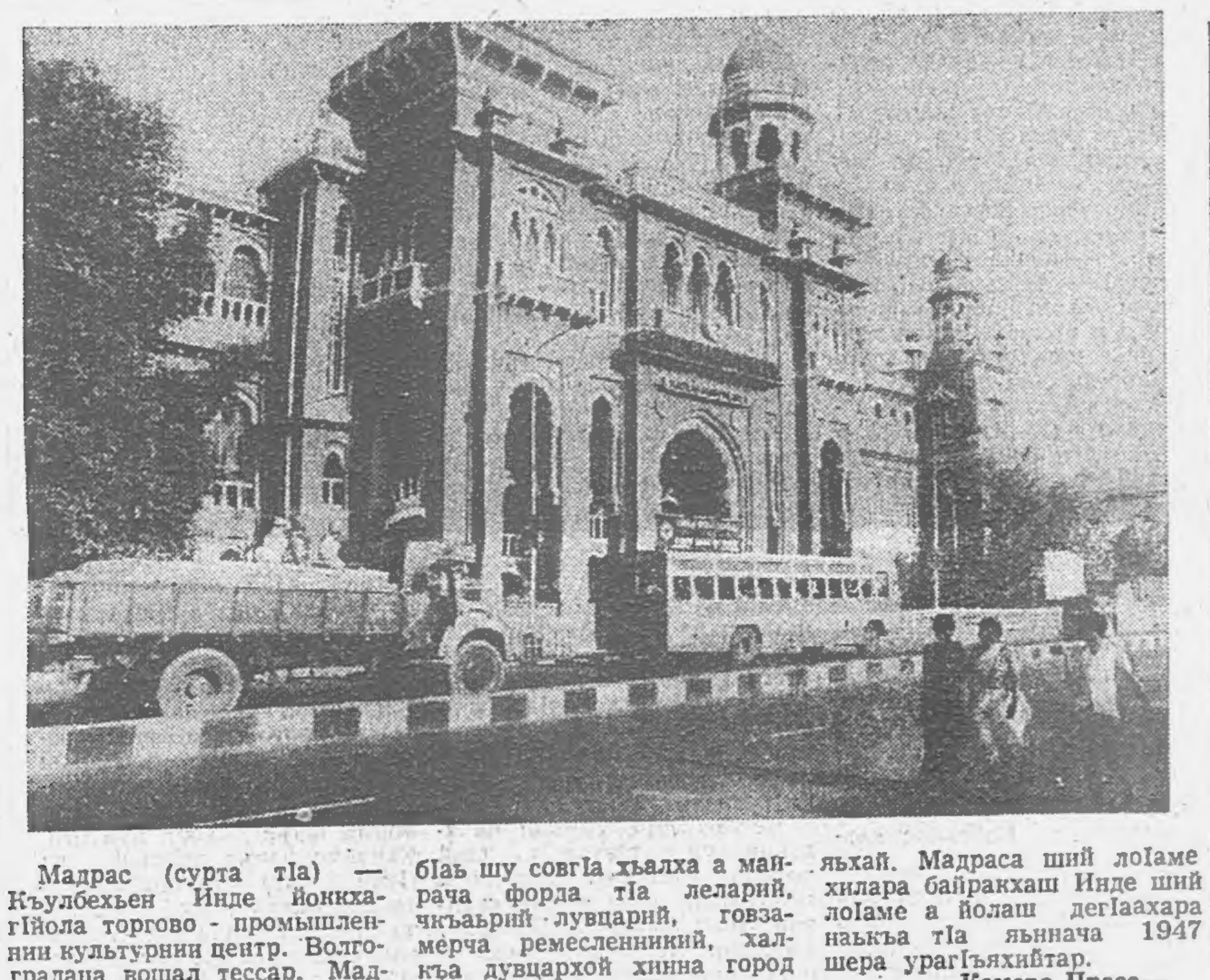

Мадрас (сурта тIа) — Къулбехьен Инде йоккхагIйола торгово - промышленни культурни центр. Волгоградаца вошал тессар. Мадрас — хала, цхьабакъда сийлен истори дола город. Кхо бIаь шу совгIа хьалха а майрача форда тIа леларий, чкъаьрий лувцарий, говзамерча ремесленникий, халкъа дувцархой хинна город кортамукъаленна тIехьа къовсам а лоаттабеш, уйла а еш лехьай. Мадраса ший лоIаме хилара байракхаш Инде ший лоIаме а йолаш дегIаахара наькъа тIа яьннача 1947 шера урагIъяхийтар.

Камера Пресс—ТАСС сурт.

СССР-ера ИНДЕ ФЕСТИВАЛЬ

Укх шера Инде ший лоIаме хилара 40 шу дизар дезду, хIаьта Советски Союзе—Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизар. СССР-ера Инде фестивали Инде хургйола СССР фестивали цу исторически даташта хетаяь я.

Царех хIара фестиваль диззача шера хургья. Шин фестивала программай шерача спектра юкъе дукха культурни мероприятеш я, хIаьта уж хинна а Iергьяц. СССР-ера Инде фестивале дакъа лоацаргда 1800 гаргга волча артисто, кагирхой делегаце 500 члено, 225 спортсмено, цун программе йоккха 20 выставка я, из пхи эзар шу чулоацача Инде искусства, Iилма, техника, индийски ремесленникий изделешта, цу даькъе индийски кIадашта, хIаьта иштта Инденеи Советски Союзаи юкъерча исторически. хIанзарча бувзамашта, индийски халкъа даьна Махатма Гандена, Инде экологена, иштта кхыча доакъошта хетаяьй. Фестивала доазошка архитектурагара йогеги поэзеги кхаччалца, гонахьара Iалам лорадаргара Инденеи СССР-аи юкъерча бувзамашкеи журналистийи массови информаце средствайи общественча лоархIамга кхаччалца йолча тайп-тайпарча проблемашта хетаяь 18 семинар хургья. Советски Союзе 8 индийски кинофестиваль, хIаьта иштта индийски къаман кухне фестивалаш хургья. Москве хьаеллаш я индийски кухне ресторан. Из—советско-индийски юкъара предприяти. Духхьал фестивала лаьрхIа эрсий меттала арахеца кийчдеш да Индена хетадаь дола дукха книжкаш.

Уж фестивалаш шоай тайпара тамашийна хIама а хинна дIаоттаргья: хьалха кхыча мехкашта юкъе цIаккха а хиннадац цу тайпара гIулакх. Из доттагIал хьахьокхар, кхыча мехкашта юкъера а вIаший кхеташ хилар, вIаши леладу гIулакхаш дIахо дегIакхувлара новкъостал деш дола цхьан халкъо вокханца айхха леладу гIулакхаш да.

Инде премьер - министр Раджив Гандеи КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачеви фестивалей къаман оргкомитетий сийлен председателаш ба. 1987 шера 3 июле цар цхьана СССР-ера Инде фестиваль хьаелларгья. Фестиваль хьаеллара хьалхара церемони Кремла Соборни майда тIа хургья. ТIаккха Инде тайп-тайпарча штаташкара индийски халхархой 16 группа выступленеш ергйола хоза кийчдаьча кемай процесси Москва яхача додача хи тIа гIолла дIагIоргья. Из процесси диззача сахьата В. И. Ленина цIерагIча стадионага кхаччалца гIергья, цул тIехьагIа цига дIайолалургья йоккха музыкально - халхара представлени. ХIаьта из малх чубизачул тIехьагIа Iалаьмате йоккхача фейерверкаца чакхъяргья.

ШоллагIча дийнахьа, 4 июле Крымски берда йистерча Третьяковски галерея кердача здане вай эра «зама» хьатIакхач а лехьа 3 эзар шу хьалха денз XIX бIаьшеренга кхаччалца йолча инди[…] и классически искусства[…]ра йоккха выставка хьаелларгья. Цу сайрийна съездий Кремлевски Дворецe индийски артистий доккха концерт хургда. ХIаьта делкъел тIехьагIа Горьке цIерагIча культуран салаIарeи Центральни парка Баьцарча театре кагирхой фестиваль хьаелларгья.

СССР-е Инде фестиваль хиларца дувзаденна Москве Индира Ганде памятник хьаделларгда. Московски скульптора Комов Олега хьаяь бронзови статуя Индира Ганде цIи лелаеча майда тIа дIаоттаергья.

СССР-ера Инде фестивала программе ер шу чакхдаллалца хьожачар безам тIабодаш йола дукха тайп-тайпара событеш хургья. СССР бIаь городе шоай говзал гойтаргья дикагIболча индийски артисташеи театральни коллективашеи. Иштта цхьана массехк театральни постановка хьокха лерхI цар.

Фестивале индийски кагирхой делегаци 12 группа екъаргья. хIаьта цар лаьрхIача комсомольски поездашца ерригача Советски Союзе гIолла — Байкало-Амурски магистралагара Фергане, Оше кхаччалцеи, Архангельскера Одессе кхаччалцеи никъ бергба. Индийски. советскии кагирхой вIашагIкхетараша шоайла дикагIа бовза, иштта шаккхе мохк а царех хIарачун кагирхой ноахала сатувсараш а дукхагIа довза таро лургья.

СССР-ера Инде пресс-центр. Тха адрес: Москва, Зубовски бульвар, 4, СССР МИД-а пресс-центра помещени, тел. 201-28-54.

(АПН).

Спорта хоамаш

ФУТБОЛ

Грозненски «Терек» дикагIа ловза яьннай укх тIеххьарча хана. Из хьахьокхаш да турнирни таблице данм хьалхалаттача командашца йолаш из хьайоагIаш хилар. ДукхагIа нах аха баьннаб цун матчашка.

ТIеххьарча туре С. Орджоникидзе цIерагIча стадиона тIа грозненцаш вIашагIкхийтар Майкоперча «Дружбаца». Ловзара хьалхарча минуташа хьахьекхар вай команда цахаддаш хьаьший наIараштa атакаш е лаьрхIа йолга. Из де аьттув а бар цун.

Цхьабакъда, бокъонца бола кхерам тIабоссапзар хьаьший наIараштa, хIаьта У. Садаева 11 метр гаьнара теха бургац а майкопций вратара хьалаьцар. ВIашагIкхетар счет 0:0 йолаш чакхдаьлар.

Тахан «Терек» Новороссийскерча «Цементаца» ловз. Группера кхыдола ловзараш иштта чакхдаьлар: «Локомотив» — «Кубань» — 1:3, «Уралан» — «Атоммаш» — 1:1, «Волгарь» — «Торпедо» (В.) — 0:2, «Сокол» — «Торпедо» (Т.) — 2:1, «Старт» — «Салют» — 1:1, «Динамо» — «Цемент» — 0:0.

М. ЭРЗИЕВ.

БОКС

Ленинграде чакхъяьлар 1965—1969 шера баьча атлеташта юкъера боксах йола Ерригсоюзни турнир. Цига дакъа лоацаш вар 2 дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастер, 90 СССР спорта мастер, 43 спорта мастералла кандидат.

Шоай дозал 67 килограммага кхаччалца долча спортсменашта юкъе вар вай мехкахо, соахка мехка кубок яьккха Магомадов Вахьид. Из чемпион хилар.

* * *

Новороссийске чакхъяьлар 1971—1972 шера баьча къонача боксерашта юкъера турнир. Из хетаяьр «Динамо» ДСО Российски совета хьалхле яккхара. Цига дакъа лаьцар 30 совгIа йолча коллективо.

Нохч - ГIалгIайчен командаца бархI саг вар. Царехахаш призераш хилар. Чемпиона цIи яьккхар Грознерча № 5 йолча школа дешархочо С. Сардалова (50 кг), шоллагIча моттиге ва М. Исаев (52 кг), кхоалагIа — С. Х. Гайрбекови (54 кг) М. Хасаханови (48 кг).

Цу спортсменаша дакъа лаьцар «Динамо» ДСО Центральни совета яхьашка. Цига а чемпион хилар С. Сардалов, шоллагIча моттиге ва М. Исаев, кхоалагIча — С. Х. Гайрбеков.

Кастта Кутанси яхача городе хургйолча кагирхошта юкъерча чемпионате дакъа лоацаргда С. Сардалова.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Эцархой теркамга!

ХЬАМСАРА КЕРДА БАХА ХОВШАРАШ!

Нагахьа санна шун гардинни кIада, истола тIа тувса кIадаш, салфеткаш эца безам бале, «Промтовары» яхача рознично торгови объединене № 23 йолча «Сюрприз» яхача тика тIа дувла.

Шун цIагIа эша хIамаш эцача аьттув балар лов тхона.

«Промтовары» объединени.

ХЬАМСАРА КХАЛНАХ!

№ 14 йолча «Деррига а тегара» яхача тика (Победа пр. 10) болхлоша шуга дохкаргда боамбе - каькхата кIадаш. Тика тIара иштта шун эца таро хургья Ленинграде хьадаь кIай батист, мах 1 соми 66 кепиги.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа.

«Промтовары» объединени.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

№ 18 йолча «Березка» яхача тика тIа (Заветы Ильича ул. 183) шерра швейни товараш дохкаргда. Тика тIара шун эца таро хургья мода лостамах хьаяь йола маIача наьха хачеш, кочамаш.

Тхо хьеж шуга тхоай тика тIа!

«Промтовары» объединени.

ЭЦАРХОЙ ТЕРКАМГА!

№ 32 йола, «Техника в быту» яхача тика тIа дохкаш да бытови электротовараш:

— Электромиксеры — 30 сом.

— «Малютка» яха электронасосаш — 50 сом.

— «Росинка» яха электросоковыжималкаш — 25 сом.

— Дахчан хIамаш чакхйоаха бытови станокаш — 250 сом.

— Хьатта лаьрхIа электроагрегаташ (дIа-хьа кхахьа а бензинаца болх бе а йиш йолаш я) — 340 сом.

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

2 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйрийнара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Миф». Художественни фильм. 2-гIа сери.
10.10, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.15 — Д. Лондона турпалаш экрана тIа. «Смок и малыш». 1-гIа сери.
17.25 — Мишта салоI вай.
17.55 — «Горком шу дaьннaчул тIехьагIа».
18.25 — «Наьна фаьлгаш», «Тамашийна гургалаш». Мультфильмай премьера.
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Дунен кагирхойи.
19.35 — СССР ГАБТА чIондаргий ансамбль.
19.55 — «Вечная Индия». Телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Юрмала-87». 2-гIа Ерригсоюзни конкурс. Юрмалера трансляци.
Перерыв йолча хана — Тахан дунен тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Вариант». Телевизионни Iилма-довзийтара фильма премьера.
8.50 — «Буратино». Фильм-спектакль.
10.00 — Наьна школа.
10.30 — Исторе урокаш. Телевизионни журнал.
11.15 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
11.45 — «Приключения капитана Врунгеля». Мультипликационни фильм. 10, 11, 12, 13-гIа сереш.
12.25 — «Город принял». Субтитрашца художественни фильм.
13.40 — Мотобол. СССР чемпионат. «Автомобилист» (Элиста) — «Ковровец» (Ковров).
14.05 — Дай-ноаной ди — шоатта.
15.35 — «Кердадараш».
17.55 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Республика экранаш тIа.
18.25 — «Малхбузен синдром». Документальни фильм.
19.10 — Нохч-ГIалгIайче. Информационни программа.
19.25 — «Унахцiено».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «ЦIогарч». Мультфильм. 2-гIа передача.
20.15 — Массанена а хIарана а. Барзкъий оптови ярмаркера репортаж.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Преодоление». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».
23.15 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

3 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйрийнара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Мультфильм».
8.35 — Концерт.
9.45 — «Вечная Индия». Телевизионни документальни фильм.
10.45, 16.00, 17.50 — «Кердадараш».
16.10 — Халхадувлаш да бераш.
16.25 — Советско-индийски фестиваль хьаеллаш торжественни церемонех Кремлера репортаж.
17.30 — «Дели. Ханий бувзам» Документальни фильм.
17.55 — «Утсав» яха Индийски къаман театрализованни цIей хьаделлара репортаж.
18.30 — Концерт.
18.45 — Тахан дунен тIа.
19.00 — Йовзача классически ашарий концерт.
20.00 — «Ха».
21.00 — Москвах документальни фильмаш.
21.30 — В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадиона йоккхача спортивни арена тIа Индийски искусства говзанчий гала-представлени.
23.00 — Тахан дунен тIа.
23.15 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Халкъа ашараш.
8.35 — Телевизионни документальни фильм.
9.05 — Хьаваьнна моттиг берал. А. Кассиль. «Кондуит и Швабрания».
10.00 — Молдавски опера къона солисташ.
10.30 — Мультфильм.
10.45 — «Преодоление». Художественни фильм.
12.05 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
12.35 — «Дахе, леле — гургда вайна». Художественни фильм.
13.50 — Юртара сахьат.
14.50 — Дезала вахара этикеи психологии. «Хьо малав? Со мала я?». Каьхаташта лу жопаш.
15.20 — «Кердадараш».
17.40 — Кердадараш (нохчий меттала).
17.45 — «Элегия». Телефильм.
18.15 — «Госприемка: дикала урокаш» («Красный молот» завод).
18.45 — «Спортивни вахар».
19.15 — Нохч-ГIалгIайче. Информационни программа.
19.30 — Халкъа гIулакха тIехьа латтараш. А. Носов (нохчий меттала).
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — «Ха».
21.00 — футболах СССР чемпионат. «Динамо» (Киев)—«Динамо» (Минск). 2-гIа тайм.
21.45 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.
22.00 — Шо хьех «Автограф» яхача кино артистий клубо.
Яистедаьлча (23.30) — «Кердадараш».

4 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйрийнара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Биъ фордал дехьа». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35 — ХIана, сендухьа. Берашта йола передача.
9.05 — «Маяковске лирика». ДIаешар СССР халкъа артист О. Басилашвили.
9.45 — «Съезда делегат Дмитрий Ульянов». Документальни фильм.
10.15 — 21-гIча бIаьшеренгара экспедици.
11.15 — Югославе Социалистически Федеративни республиках кинноочерк.
11.35 — «Ашараш лехкаш яр...».
12.00 — Мультфильмаш.
12.20 — «Саг, Лаьтта, Вселенни.
12.50 — Сийлахьча Октябра юбилейга. Историн доврдоаца мугIараш. «Вала цхьанне а безам бацар». Художественни фильм.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — ДоттагIIе. Телевизионни журнал.
15.20 — Массанена а хIаранена а.
16.05 — «СелаIад», «Халкъа халхараш» яха телепрограммай фестиваль.
15.40 — «Кердадараш».
16.45 — Хьайбай дунен тIа.
17.50 — 9-гIа студи.
18.50 — «Кердадараш».
19.00 — Инде искусства говзанчий концерт. Кремлевски съездий Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Шоаттден сайрийна». «Юрмала-87». ТIеххьара концерт.
Перерыв йолча хана — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.20 — Концерт.
8.45 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Iуйрийнара почта».
9.45 — «Iаьржача форда тIа». Художественни фильм.
11.25 — Дунен художественни культура. Н. С. Лесков. Вахарен кхолламеи оагIонаш.
11.55 — «Вай беш».
12.25 — Телевизионни театр. О. Бальзак. «Шагреневая кожа».
14.40 — Дунен музыкальни культура ганзера. С. Прокофьев. «Ромео и Джульетта». яхача балета юкъера сюита.
15.10 — «Бийсанна бийца фаьлг». Субтитрашца художественни фильм.
16.30 — «Спорти саги».
17.05 — Тахан — дунен халкъашта юкъера кооперацe ди.
17.35 — Кооперацe болхлошта лаьрхIа концерт.
18.05 — А. Шнитке. Альта оркестрана концерт.
18.50 — «КIаьнки морхи». Мультфильм.
19.00 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Сакъердаме гном». 1-гIа передача.
20.15 — «Нувра тIара вахар». Телевизионни документальни фильма премьера. (г. Орджоникидзе).
20.35 — Мотобол. СССР чемпионат. «Автомобилист». (Элиста) — «Металлург» (Видное).
21.00 — «Ха».
21.30 — «Бальзаминова саг йоалаяр». Художественни фильм.
22.55 — «Кердадараш».
23.00 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

5 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйрийнара зарядка. Мультфильм. Ашараш.
7.30 — «Ха».
8.05 — Киножурналаш.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — Киноафиша.
12.15 — «Пионери». Киножурнал.
12.25 — «Са хьамсара Даймохк» яха фотоконкурс.
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «Унахцiено».
14.45 — «Новкъост иили». Еррисоюзни телевизионни конкурс.
15.25 — «Дагалаттачун юхь». Хроникально - документальни фильм.
16.15 — Мультфильмаш: «ЖIалин циски», «Мерза тIадам».
16.45 — Призвани.
17.15 — Кубански гIалгIазкхий хора — 50 шу. Краснодарера передача.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Довзалаш, доазол дехьара цирк».
19.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Прощание славянки». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Футбольни обозрени.
22.25 — Искусства говзанчий. Рудольф Керер.
23.25 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаотта!».
8.20 — «Бальзаминова саг йоалаяр». Художественни фильм.
9.45 — Новосибирски студе телевидене программа.
10.30 — Эрсий къамаьл.
11.00 — Мехка халкъа театрий фестиваль. Т. Миннулиня. «Ага илли». Г. Камала цIерагIча Татарски Пачхьалкхен академически театра спектакль.
13.05 — Реклама.
13.10 — Дунен кагирхойи.
13.45 — «Желтик», Мультфильм.
13.55 — «Позици». Сага духовни вахарах Еррисоюзни художественно - публицистически программа. Цирк хьаделлар.
15.00 — «ШийттлагIа бийса, е ший хьаштдар?». Из цIи йолча В. Шекспира повестах оттаяь фильм-балета премьера.
16.20 — Гушдар — теша хала дар.
17.20 — Концерт.
17.50 — Спортивни программа.
18.50 — «Даьхен хьамсара цIераш». Документальни фильма премьера.
19.10 — «Кердадараш».
19.20 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Гаьнара Малхбузе». Киножурнал.
20.25 — «СелаIад», «Халкъа халхараш» яха Дунен халкъашта юкъера халкъа творчества телепрограммай фестиваль. (Алжир).
21.00 — «Ха».
21.40 — «КIира эшаш шу». Телевизионни художественни фильм.
22.50 — «Кердадараш».
22.55 — Теннис. Уимблдонски турнир. Англера передача.

РАДИО

2 ИЮЛЬ

7.20 — «Хьайбаш леладерий ахнан балхаш» (гIалгIай меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Нохч - ГIалгIай ашарий концерт.
11.15 — «Сий къахьегамга хьежжа» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Керттердар — дикал».
11.45 — 12.00 — Ашараш.
15.15 — «Патриот».
15.30 — 15.45 — Реклама.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Керда гIулакхаш — вахаре» (гIалгIай меттала).
17.31 — «Шоана, кхалнах». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 19.00 — «Вахари дии». Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Илли оал Кагерманов ИбрахIима.
19.25 — Лирически илле концерт.

3 ИЮЛЬ

7.20 — «Юртара Iуйренаш».
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Соцкультбыта объекташ йистеяхар — ший ханнеи тIехдикеи (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — Ца мелача вахара хьисапа — массазара теркам». Микрофона хьалхашка яздархо М.-С. Плиев (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 — «Операца вIашагIкхетар».
15.15 — 15.45 — «ЦIе сийгаш (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — «Советаши вахари». Радиожурнал.

УКВ

19.00 — Димаев СаIида иллеш.
19.49 — Мехкарий лирически иллеш.

4 ИЮЛЬ

7.20 — «РАПО-и эргалонаш яри» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Хоамаш.
10.15 — «Обществои закони». Радиожурнал (гIалгIай меттала).
10.35 — 10.50 — Ашараш.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Литературни вIашагIкхетараш.
12.40 — «Сатирически микрофон» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Бригадни подряд баьха тIа» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Сихдара наькъаш».
16.00 — 17.00 — Ашарий почта.

УКВ

19.00 — Ашарий галерея (илли оал Дагаев Валида).

5 ИЮЛЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукхаеза ашараш».
11.20 — 12.00 — «Илли а уллув да». Юртбоахама къахьегамхошта ашарий программа.
15.15 — 15.30 — «Халкъа эшача товараштa — лакха дикал» (гIалгIай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Иллеш, ашараш, халхараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознен хувцалуш морхаш а йолаш йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде — 3—8 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике 24—29, Грозне 26—28 градус йIовхал а йолаш ха хила мег.

Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура бийсашка 13—18, деношка 24—29 градус йIовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностев транспортев — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00258. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2478.